

REÜNIE

Zaterdag 15 september
Aanvang 15.00 uur

Komt allen!

IN DIT NUMMER:

Wicher Slagter
Glimlach
der herkenning

3

6B2 1956
Vriendschappen
voor het leven

8

Martijn Katan
Het Juiste Woord

14

EN VERDER:

Jan-Joost de Man *Verboden plekken,
verboden handelingen*

4

Luan Nio en Bart Haverkorn van
Rijsewijk *Erasmiaans koppel in Berkeley*

7

Marielle Gispén-Pronk *Slakkengang*

10

Jan Spoelder *Reünie - feest der herkenning*

11

Wim Kernkamp *Een plaats in het fundament
van het kaartenhuis*

12

Tomek van Leeuwen *All that jazz*

13

Geurt Gaarlandt *Wat voorbij is, bestaat pas werkelijk*

16

Ivan Baas *Kairos*

17

Marielle Gispén-Pronk *Wie is hier nou gek?*

18

Mooie herinneringen

19

praefatio

Deze Tolle belege is voor een groot deel gewijd aan het begrip 'herkennen' dat zo hoort bij de reünie. De afgelopen vijf jaar zijn weer voorbij gevlogen. Het lijkt wel of ze steeds sneller gaan. Zal wel iets met mijn leeftijd te maken hebben. Het was een grote vreugde om te merken hoe makkelijk ook oudere oud-leerlingen hun medewerking aan Tolle belege en de reünie zelf verleenden. Dat geldt evenzeer voor het enthousiasme van de (oud-)docenten.

Voor mij persoonlijk heeft de reünie altijd veel betekend. Ik hecht aan mijn verleden en daarin neemt het Erasmiaans een belangrijke plaats in. Het heeft mij in belangrijke mate gevormd tot wie ik ben. Ik lees dat bijvoorbeeld ook terug in de bijdragen van Geurt Gaarlandt en Martijn Katan. Veel momenten zowel in de lessen als bij alle activiteiten daaromheen staan mij nog bijzonder helder voor de geest.

Ook mijn klasgenoten, mede-leerlingen en docenten speelden een belangrijke rol in mijn ontwikkeling en gedachtenvorming. Met sommige klasgenoten is de band nog steeds hecht. Zo zaten redacteur Ivan Baas en ik in 1967 in 1B. We zijn elkaar nooit meer uit het oog verloren en zijn altijd vrienden gebleven. Bij toeval wonen we al jaren vlakbij elkaar. Mijn vroegere leraar Latijn, Hans Teitler, bezoek ik eens in de paar jaar in zijn huidige woonplaats München. Het is iedere keer weer of de tijd heeft stilgestaan.

Tijdens de reünie komen al die herinneringen en gevoelens een paar uur heel intensief bij elkaar. De oud-Erasmianen die ik de afgelopen maanden tegenkwam keken er allen naar uit. Op de dag zelf hebben we uiteraard de lessen van de docenten geprogrammeerd. Altijd een succes. En we hebben het programmadeel dat door de oud-leerlingen wordt ingevuld op veler verzoek uitgebreid. Ik vind het zelf moeilijk kiezen.

Ik zou het leuk vinden als de reünie voor een aantal van jullie een goede aanleiding is om het bestuur te komen versterken. Nieuw bloed is niet alleen welkom, maar ook belangrijk. Dat geldt eveneens voor Tolle belege. We doen het alweer een tijdje. Ik ben erg blij dat hoofdredacteur Leen Bom binnen het bestuur het penningmeesterschap van Victor de Jonge wilde overnemen. Victor, nogmaals hartelijk dank namens iedereen voor al jouw goede zorgen!

Erasmianae, Erasmiani, veel plezier tijdens de reünie en vergeet vooral de fotograaf niet!

_____ door **KLAAS TASELAAR**

A walk in the park

Het overkomt me niet vaak dat ik drie tierige tachtigers mag uithoren over hun Erasmiaansche jaren. Voor mijn doen was ik goed voorbereid toen die gelegenheid zich voordeed: eind juni zou ik spreken met drie leerlingen van 6½2 eindexamenjaar 1956.

Op de bagagedrager voor mijn tocht naar de Wytemaweg een tas met de volgende inhoud:

✓

Schrijfblok en pen

✓

Lijst met vragen

✓

Voicerecorder (mijn geheugen)

✓

Camera

Mooi onderwerp, strakke voorbereiding. A walk in the park, zou je zeggen. Het liep anders. Een uur nadat ik de drie had doorgezaagd over hun middelbareschooltijd deed ik aangifte van vermissing van een tas, met de volgende inhoud:

Behalve politie en gemeente werden ook hulptroepen via sociale media ingeschakeld. Voordat die met de vermissing aan de slag gingen, kwam er steun uit de hoek van de tachtigers. “We moeten niet te lang wachten met het oprakelen van datgene wat we besproken hebben”. Wat volgde, was een opsomming van alles wat enkele dagen daarvoor ter tafel was gekomen. In bijlage ontving ik foto’s, cv’s en individuele bijdragen van oud-leerlingen van 6½2 1956 die sinds 2011 elk jaar bij elkaar komen voor een reünie. Zelfs zonder geheugen kon ik hier een verhaal van maken. Toen dat af was, meldde zich een dienaar der wet: “Op het depot gevonden voorwerpen is een tas met inhoud afgegeven”.

hoofdredactie

LEEN BOM

De boodschapper

Aan mij is geen groot toneelspeler verloren gegaan. De eerste rol kon er nog mee door. Daarin had ik dan ook geen tekst en een beetje doen alsof is me altijd wel goed afgegaan. Wellicht door die rol als zwijgende hoveling in Een Midzomernachtdroom van Shakespeare, werd ik het jaar daarop uitverkozen om een sprekende rol te spelen als de bode van het Bureau voor Grote en Kleine Uitvinders. Het stuk waarin die bode voorkwam heette De Apollo van Bellac en van het stuk noch van mijn rol daarin, heb ik ooit iets begrepen.

door

FRANK ANDRIES

Nou was het een kleine rol, maar de complicatie was dat ik als eerste op het toneel stond. Gelukkig stond ik daar samen met het personage Agnès, dat gespeeld werd door Marianne van der Velde, de dochter van mijn leraar Grieks.

Zodra het doek was opgegaan, was ik als bij donderslag mijn tekst kwijt. Mijn falen werd briljant opgevangen door Marianne, die me erdoor sleepte door zowel mijn rol te soufleren als de hare te spelen. De NRC schrijft in een recensie van de Paasbondsavond van 1964 (waarin dit zich allemaal afspeelde) dat Marianne van der Velde opviel door haar beheerste spel. Frank Andries mocht, samen met een ploegje andere bijrolspelers, 'niet onvermeld blijven'. Later op de avond werd gevierd dat R. van der Velde 25 jaar geleden als docent aan het Gymnasium Erasmianum was begonnen. Hij vond die 25 jaar geen verdienste. Hij had het met plezier gedaan en dankte dat aan de Erasmiaanse sfeer die hij bij elke manifestatie van de school duidelijk voelde. Tenminste zo vermeldde de NRC, die toen ook nog dit kleine Rotterdamse nieuws deed.

Marianne had het niet van een vreemde, want haar vader was ook een goed acteur. Hij verlevendigde de lessen met sterk gebrachte verhalen en als klap op de vuurpijl had hij de liniaal. Als de klas wat aan het wegsuffen was, sloeg hij de liniaal met een harde knal op de voorste bank en zat

iedereen weer met wijd open ogen en steil omhoog staande haren te wachten wat komen zou. Een mooi moment om nog even de vijf mogelijke betekenissen van èta door te nemen, een klassieker samen met de op basis van jaren ervaring opgebouwde lijst met stokpaardjes.

Mijn sympathie voor de man heeft lang doorgewerkt want in een recente droom had hij een belangrijke rol. We zaten aan de voeten van Bob Dylan te wachten tot het orakel zou gaan zingen of op zijn minst spreken. Toen kwam Van der Velde aangefietst, op karakteristieke wijze gebogen over het stuur van zijn herenfiets. Hij kwam met een mededeling voor Bob. Een week later werd bekend dat Bob Dylan de Nobelprijs had gewonnen.

Geachte redactie,

In het laatste nummer van Tolle belege schrijft Frank Andries over een leraar wiskunde, met wie hij een wel buitengewoon slechte verstandhouding had. Het begon al in de eerste les, met iets onbegrijpelijks over een lijn en een punt.

Nu herinner ik mij die eerste les van Van Rees, want die moet het geweest zijn, ook heel goed. Het ging over de axiomata van Euclides. "Een axioma", zei Van Rees, "is een stelling die zó vanzelfsprekend is dat zij niet hoeft te worden bewezen. Sterker nog, zij kán niet eens worden bewezen. Bij voorbeeld: Tussen 2 punten kan slechts 1 rechte lijn worden getrokken. Dat spreekt toch immers vanzelf? Maar als jullie later nog eens hogere wiskunde gaan beoefenen, zul je merken dat er tussen 2 punten een oneindig aantal rechten kunnen worden getrokken. Daar hoeft je je nu nog niets van aan te trekken, en mocht je denken dat je dit axioma kunt bewijzen of ontkrachten, dan hoor ik dat nu graag. Maar je moet wel goed onthouden dat als iemand je ooit iets vertelt dat zó vanzelfsprekend is dat hij het niet hoeft te bewijzen, sterker nog, dat hij het niet eens kán bewijzen, je te maken hebt met een axioma, en met de waarheid van axiomata moet je heel behoedzaam omgaan". Die goede raad heb ik mijn hele leven onthouden, en ik ben er Van Rees dankbaar voor. Vooral bij het beoordelen van door alpha's gehanteerde statistieken was die raad heel waardevol.

beste leen,

heel leuk om het stukje van goswin arendsen de wolff te lezen in tolle belege van september 2017.

leuk omdat ook ik heel goede herinneringen bewaar aan jaap bos, die wij destijds uiteraard mijnheer bos noemden.

ook leuk omdat ik bij de anekdote die hij beschrijft zelf aanwezig was. ik herinner mij de oberman/lekkerman-scène nog heel goed.

op twee punten echter vergist goswin zich.

ten eerste is bos niet pas in het schooljaar 1960-61 op het erasmiaans begonnen. een jaar eerder had ik hem

namelijk zelf al in klas 1B als leraar latijn, en mijn schoolvriend geurt zelfs al in 1958-59. volgens ons beiden is bos dan ook in laatstgenoemd schooljaar begonnen.

ten tweede speelde de anekdote zich niet af in onze tweede klas maar in 3B. een jaar later dus, want weliswaar kwam goswin zelf (en ook govert) in 2B bij ons in de klas, maar zowel cathy als james kwamen er pas in de derde bij.

hartelijke groet,

theo van der burg

Te oud en te ver...

Bedankt voor jullie uitnodiging voor de reünie. Het doet me altijd een groot plezier van jullie te horen. Ik zal niet kunnen komen: te oud (95 jaar en ietwat slecht ter been) en te ver: Morestel ligt op ca. duizend km van Rotterdam. Maar ik zal aan jullie denken. Mijn leraren zijn natuurlijk allemaal dood. Ik was leerling van het Erasmiaans van 1935 tot 1939, tot 5 bèta, toen zijn we verhuisd naar Den Haag. Ik zong

Er valt over Van Rees nog wel meer positiefs te zeggen. Zeker, hij legde iets maar één keer uit. Als je het niet direct vatte moest je het maar aan een klasgenoot vragen. Dat deden wij dan ook volop en zoiets versterkt de onderlinge band in een klas. Ook leerde je heel goed opletten en concentreren op wat hij zei. Hij was inderdaad kortaangebonden, en drie jaar onderduiken als Joodse Nederlander zal hem ook wel niet zachtmoediger hebben gemaakt, maar je leerde wel bondig en precies formuleren. Een slordige definitie kon hem tot grote ingehouden woede drijven. "Begrijp ik niet, begrijp ik niet", zei hij dan en je kon met een slechte beurt weer gaan zitten. Woordjes als ongeveer of plusminus leidden tot verschrikkelijk sarcasme. Dat zorgde voor grote zorgvuldigheid in ons denkproces.

Dr. Van Rees was een briljant wiskundige, een autoriteit op het gebied van de kansberekening en een veeleisend leraar. Ik ben erg blij les van hem te hebben gehad.

PETER WARNAAR

examenklas 1954,

p.warnaar65@gmail.com

colofon

26e jaargang, nummer 1, September 2018

Tolle belege is een uitgave van Semper Floreat, de oud-leerlingenvereniging van het Erasmiaans Gymnasium en verschijnt een of twee keer per jaar

Oplage: 1.500

Reacties/rectificaties/kopij: Leentfaar@erasmiaans.nl

Redactie Tolle belege:

Ivan Baas

Leen Bom, hoofdredacteur

Leontien Frenkel

Anouk Riehl

Klaas Taselaar

Bestuur Semper Floreat:

Leen Bom, quaestor

Nelleke Kruijs Voorberge, assessor

Sander van Reedt Dortland, abactis

Klaas Taselaar, praeses

Ontwerp en vormgeving

TradeMARC design&layout

www.trademarc.nl

Correspondentieadres:

Tolle belege

t.a.v. Ineke Leentfaar

p/a Wytemaweg 25

3015 CN Rotterdam

Bankrekeningnummer:

NL13INGB0002150276

t.n.v. Semper Floreat

De contributie bedraagt € 20 per jaar of € 10 voor studenten (max. 5 jaar)

Glimlach der herkenning

Binnenkort is het weer zover: de schoolreünie. We lopen het gebouw in dat wij allemaal nog zo goed kennen, maar dat intussen behoorlijk is veranderd. Honderden mensen lopen er rond, bekende en onbekende gezichten. Velen hebben we al jaren, soms wel tientallen jaren, niet gezien. Vele gezichten komen ons nog vaag bekend voor, maar wie was dat ook al weer? Wij gaan graven in de vele plaatjes die in ons geheugen zijn opgeslagen, en kijken dan of het plaatje dat wij voor ons zien overeenkomt met het plaatje uit ons geheugenarchief. Als er een match is, gaan wij kijken of er ook een naam bij dat plaatje past. Wij gaan kijken op het etiket op de doos in het geheugenarchief waar het plaatje in zat. Langzaam worden de letters op het etiket uit het grijze verleden zichtbaar. Ook andere plaatjes uit de archiefdoos worden langzaam zichtbaar. Was dat niet XXX, die aardige jongen links achter uit klas 2C, die een keer z'n krentenbollen vergeten was? Ik zie nog voor me hoe zijn moeder de klas binnenkwam om zijn krentenbollen te brengen, de hele klas in homerisch gelach achterlatend. Wij registreren een match tussen het geheugenplaatje uit de archiefdoos met het etiket en het gezicht voor ons, en dat is het moment der herkenning. Met een grote glimlach drukken wij elkaars hand, en proberen de tussenliggende tijd te overbruggen.

door **WICHER SLAGTER**

Hoeveel plaatjes en archiefdozen zijn er wel niet opgeslagen in ons geheugen? En niet alleen plaatjes, ook patronen en sjablonen? In elk geval ontelbaar veel, en met iedere dag die wij leven neemt het aantal plaatjes en archiefdozen alleen maar verder toe. Iedere keer wanneer wij iemand ontmoeten, iets meemaken of een idee krijgen, proberen wij dat te relateren aan de beelden, ervaringen, gedachten, en patronen uit ons geheugen. Wij zijn voortdurend bewust of onbewust bezig herkenning te zoeken in alles wat wij zien en meemaken. Het leven is eigenlijk een grote zoektocht naar herkenning.

Hoeveel van die archiefdozen uit onze gymnasiumtijd raadplegen wij nog wel eens? Nog best veel eigenlijk, waarschijnlijk meer dan uit andere fasen uit ons leven. Niet zozeer de leerstof, als wel de levensstof: de wijze waarop wij denken, redeneren, leren, communiceren, ons verhouden tot andere mensen. Alleen al daarom is het goed om op zijn tijd de sectie "gymnasiumtijd" in ons archief nog eens na te lopen, en de archiefdozen weer eens te ordenen. Een schoolreünie is een goede aanleiding om de kelder weer eens in te gaan en de archiefdozen te bekijken.

Ik ga de kelder dus maar even in en maak een archiefdoos open. Ik moet denken aan onze lessen Grieks. Wij lezen een dialoog van Plato, de Protagoras. Protagoras en Socrates zijn verwickeld in een discussie over de 'deugd', een thema waar ze maar niet over uitgeluld raken. Eindeloos zitten ze over het begrip 'deugd' te ouwehoeren, zonder dat het tot een duidelijke conclusie leidt. Als het gesprek even op een dood spoor zit, gaan ze een gedicht reciteren en analyseren van Simonides, een Griekse dichter uit het begin van de 5e eeuw voor Christus. Simonides stond bekend om zijn lofdichten, en hij was daarom erg in trek bij allerlei tyrannen, die zich graag de hemel in lieten prijzen en daar dik voor wilden betalen. Eén van die tyrannen was Scopas, een heerser in het achterlijke Thessalië, bij wie Simonides in dienst was. Uiteraard had Simonides ook een lofdicht op zijn broodheer geschreven, waarin al diens deugden werden opgehemeld. Kan zo'n klein potentaatje ook een deugdzaam mens zijn? Wat kun je leren over het wezen van de deugd uit Simonides' beschrijving van de deugden van Scopas?

Maar Simonides is ook om een andere reden inte-

ressant. Hij is namelijk de uitvinder van het "geheugenpaleis", een manier om veel gegevens te onthouden door deze in je hoofd te verbinden met plaatsen of kamers in een denkbeeldig paleis. Een geheugentechniek die nog altijd gebruikt wordt door mensen die veel gegevens moeten onthouden.

Maar dat "geheugenpaleis" had een wat lugubere oorsprong. Simonides zat aan bij een feestmaal in het paleis van Scopas, toen hij naar buiten werd geroepen. Volgens een slaaf waren er twee mannen bij de poort die hem wilden spreken. Simonides stond op en ging naar buiten op zoek naar de twee mannen. Toen hij buiten kwam, stortte het paleis in, en alle mensen die nog in de feestzaal zaten werden verpletterd. De twee mannen waren intussen verdwenen. Waren het misschien de goddelijke tweelingbroers Castor en Pollux, die Simonides voor een noodlottig ongeval wilden behoeden? Naderhand moesten er tientallen verpletterde lijken worden geïdentificeerd. Maar de lijken waren door de ramp zo ernstig toegetakeld, dat ze niet meer herkenbaar waren. Niemand wist meer wie wie was. Gelukkig had Simonides precies onthouden wie waar aan de

feesttafel had gezeten. Hij had een gezicht, een naam en een plaats met elkaar verbonden in zijn geheugen. Dankzij de feilloze herinnering van Simonides konden alle lijken worden geïdentificeerd, en een passende begrafenis krijgen. Door deze ervaring kreeg Simonides het idee van een "geheugenpaleis", dat hij later verder ontwikkelde.

Ik heb dus een archiefdoos opengemaakt, en daar komen toch wat interessante materialen uit. Maar kan ik dit relateren aan mijn beleving in het heden en het nu? Kunnen deze verhalen, hoe interessant en wetenswaardig ook, mij helpen om zaken in mijn bestaan te herkennen, en daar iets mee te doen? Misschien niet direct. Maar ik blijf zoeken. Ik weet zeker dat ik op een goede dag een ervaring krijg waarin ik Socrates' ideeën over de deugd herken, of Simonides' geheugenpaleis kan gebruiken. En als ik in een nieuwe ervaring een herinnering uit mijn gymnasiumtijd als een oude vriend herken, zal mijn glimlach der herkenning des te groter zijn.

Verboden plekken, verboden handelingen

Een berustend, elegisch bewenen van het verleden en verlorene heeft iets móóis.

(S. Vestdijk in een brief aan Willem Brakman, 28 januari 1962)

Het schoolgebouw, duister in zijn barse architectuur, begon pas écht te leven op plekken waar je op dat moment niets te zoeken had. Juist daar leek het zijn geheimen prijs te geven. In een moeite kon je soms nieuwe dromen en raadsels cadeau krijgen, als het ware op de koop toe.

door **JAN-JOOST DE MAN**

Even voor de goede orde: je hoefde daarvoor niet per se in het holst van de nacht aan de Wytemaweg een kraak te zetten en bij het bleekgele schijnsel van een zaklantaarn gangenstelsel, trappen en alle rechte en kromme wanden tot je te nemen – ongehinderd door de bevolking van scholieren, de geluiddempende jassen aan de kapstokken, het gebrom van drentelende leraren, doorsneden door de afen aan wapperende sopranen van meisjes en de ricocherende kreten van jongens. Nee, dat werkte op klaarlichte dag net zo goed, zolang je je maar op ongebruikelijke tijdstippen door het natuurstenen labyrint bewoog, op kousenvoeten naar je doel, omringd door de doodse stilte die werd weerkaatst van wand tot plafond en plavuizen.

Je had bijvoorbeeld midden in de les van een docent een snel uit te voeren opdracht gekregen (“Haal jij eens een doos krijtjes bij claviger Hoppe en rap een beetje”). Of erger, je was wegens aanhoudend geklets of brutale enormiteit uit de les gestuurd en diende je subiet bij het bevoegd gezag te melden.

Wat ook tot de mogelijkheden behoorde, o infaam schandaal: je moest je tijdens de les tijdelijk terugtrekken teneinde de natuurlijke loop der lichamelijke heden te eerbiedigen – een aandrang die zich niet langer liet negeren – waaraan een beschaamd opsteken van een hand was voorafgegaan. Zeg als leraar maar ‘s nee tegen het verzoek van een smekeling, passend vergezeld van een bedrukte gelaatsuitdrukking.

Nutteloze riposten

Dat waren de sporadische momenten waarop je je de enige aanwezige waande in die immense bakstenen kolos. Ongekende details vielen je ineens op. Een gordijn waarachter je nooit eerder had gekeken. Een trap leidend naar een deur die je voor het eerst bewust zag. Een lichtschakelaar op een ongewone plek. Een tl-buis met een afwijkende kleur.

Een niet te onderdrukken spanning maakte zich van mij meester zodra de lokaaldeur achter me gesloten was. Elk geluid dat ik maakte, van voetstap tot ademhaling, werd duizendmaal versterkt en leek dwars door alle dichte deuren voor eenieder herleidbaar naar mij. Verhoogde hartslag, stijging van de lichaamstemperatuur, een onzekere en gehaaste tred, zeurende kriebels in de darmstreek... Beetje sentimenteel? Ach, laat me.

Het was met nadruk niet de bedoeling op dergelijke solitaire tochten op de gang een specimen uit het lerarenkorps tegen het lijf te lopen. Zo’n docent die de autoriteit bezat om allerlei impertinente vragen te stellen over de reden van je aanwezigheid aldaar. Zo herinner ik mij dat mij, met de deurknop van de toiletinrichting in de hand, bars is gevraagd waarom ik daar stond, waar ik op weg naartoe was en wat ik er van plan was. Ach, *l’esprit d’escalier*... wij kennen allen deze nutteloze riposten zo goed, die veel te laat uit je modderige brein omhoog borrelen. Vaak een ellenlange trap om af te dalen, zo’n *escalier*, soms duurt het een halve

eeuw... “Mijn geloof schrijft mij voor om eenmaal per uur mijn oksels en genitaliën grondig te reinigen. Ik heb zojuist beide banden van uw herenfiets doorgesneden en ga nu mijn handen wassen. Slagveld in het lokaal van Van Dijk – gaat u vooral niet kijken; ik ga mijn slapen deppen met koele kompressen.” Enzovoort.

Verbeten grimas

Er was één persoon die je tijdens lessen, moederziel alleen op pad, onder geen voorwaarde moest tegenkomen in het muisstille gebouw: dat was de dribbelende grijsaard, met zijn verwoest ogende gebit achter een verbeten grimas welke nóg gruwelijker wreedheid suggereerde; de man die in drielig blauw of grijs over de gangen stoof, met wapperende vingers en iets uitstaande handen, zijn armen strak langs zijn verder roerloze bovenlijf houdend, terwijl alleen zijn beentjes voortstuwende bewegingen maakten. Die subtiel wuivende vingerbewegingen en koortsachtige pas waren al voldoende om een menigte gymnasias-ten uiteen te drijven op een manier die Mozes’ bedwinging van de Rode Zee in de schaduw stelt.

Rector Van der Velde was een hongerige snoek in een smalle sloot. Wie op zijn pad kwam verborg zich onder een waterlelie tegen de walkant tot hij voorbij was.

Men hield collectief de adem in wanneer zijn gestalte aan de horizon verscheen. Er zijn gevallen bekend van in katzwijn gevallen meisjes wegens acuut zuurstofgebrek. Zijn legendarische uit-

barstingen van woede jegens een scholier, ongeacht de zwaarte van de overtreding en de betrouwbaarheid van de bewijslast, behoren tot de epische verhalen van onze school die teboekstelling door een stilist als Céline verdienen.

Het was niet gauw goed wat scholieren uithaalden in des rector’s nabijheid. Dat gold voor een enkeling tot in de overtreffende trap. Tijdens één zo’n furieuze episode van razernij van onze rector, zo wil de overlevering, heeft het hoofd Facilitair Bedrijf van de Medische Faculteit aan de overkant van de straat per telefoon de hulpdiensten geattendeerd op een gewelddadige roofoverval in onze school...

Excuus, ik dwaal af. Over de rector – en ondanks zijn barse voorkomen goede hart – zo meteen meer. Nee, de overweldigende omvang van de dagelijkse habitat moest tijdens zo’n solotocht niet worden verstoord door anderen, volwassene noch medescholier.

Vertrouwd gekrioel

Wat kon je je klein voelen, als je omhoog keek naar het onbereikbare plafond van de gangen en het trappenhuis... wanneer je vanaf de tweede verdieping naar omlaag koekeloerde over de trapeuning – alsof je over de reling van een schip in de peilloze muil van Charybdis staarde – en om je heen het vertrouwde gekrioel ontbrak van medescholieren in alle soorten en maten, die tezamen voor beschutting zorgden. Een gevoel van onwetendheid overheerste wanneer de Griekse teksten in de kromming van het trap-

penhuis je schamper bekeken.

De hoogst enkele keer in zeven jaar school dat het mij overkwam – alleen op weg in het gebouw – wist ik niet hoe snel ik me na gedane arbeid weer veilig in de kudde moest begeven; het warme leslokaal in, vol gelijkgestemden, onaantastbaar in de eindeloze meligheid van die of gene les.

Voor de jeugdige lezers onder u: dit verhaal schetst de situatie in de jaren zeventig van de vorige eeuw, toen het Erasmiaans Gymnasium slechts bestond uit dat ene vrijstaande gebouw in L-vorm, in strenge lijnen opgetrokken uit ongeënaakbaar donkerbruin baksteen. Het enige wulps-architectonische effect dat uit het hoofd van bouwmeester Ad van der Steur achter de tekentafel was ontsproten, was de entree, zo'n beetje op de helft van de stok van de L. Aan de straatkant en de tuinkant – aldaar in de oksel van de gespiegelde L – visualiseerde Van der Steur in glas en staal uitgevoerde rondingen waarin zich de hoofd- en achteringang van de school bevonden.

Die omgekeerde L refereerde dan ook aan het Engelse 'lust and lasciviousness', zo vernam ik later uit betrouwbare maar strikt geheime bron. De ronde entrees zouden zijn bedoeld als knipoog naar de wild rammelende hormonale huishouding van de mannelijke bevolking van het gebouw, die hardnekkig tot aan het eind van hun schooltijd de welvingen van hun feminiene lotgenoten zou blijven achtervolgen, voor dan wel achter. Het betreden of verlaten van het gebouw aan de voorzijde was ten strengste verboden, in dit verband een opmerkelijke huisregel, evenwel een als vanzelf gerespecteerde gang van zaken. Men zal bevreesd zijn geweest voor tocht.

Enfin, de vileine grap in de bouwtekening van Van der Steur kan ook een apocrief verhaal zijn, dat sluit ik niet uit. Mijn schooltijd is inmiddels zo lang geleden dat feit en fictie soms in elkaar overvloeien.

Meisjeskamer

Ofschoon, er bestonden wel meer plekken in het gebouw die met onverklaarbare toegangsverboden en regels omgeven waren. Zo bleef het bordje 'Meisjeskamer' naast een lokaal op de begane grond fascineren, al was het maar omdat de 'Jongenskamer' al sinds mensenheugenis was opgeheven. Dát betreffende bordje was nergens meer te vinden. De 'Meisjeskamer' was een relikwie uit een tijd waarin het woord 'genderneutraal' niet op ieders lip lag; geaccepteerde koosnaam voor 'kantine' die door iedereen in ere werd gehouden. Aldaar peuzelden beide geslachten hun boterhammen op. Geen jongen werd bij de ingang staande gehouden.

De meisjeskamer was gelegen in de nabijheid van het mysterieuze Van Deinssekabinet, vernoemd naar de onderzoeker A.B. van Deinse (1885-1965), die biologie doceerde en als vooraanstaand kenner van walvissen en andere zeezoogdieren te boek stond. Het 'kabinet', inmiddels onderdeel van het Natuurhistorisch Museum in Rotterdam, was in zijn Erasmiaanse periode meestal op slot. Naar binnen turend zag je op zware eikenhouten tafels en in vitrinekasten een stoffige verzameling skeletten van dieren en reusachtige vissen, benevens stapels kartonnen dozen met ondefinieerbare inhoud en een onwaarschijnlijke verzameling vieze dingen op sterk water. Op veel stopflessen met daarin mislukte natuurproducten, ooit spartelend in een zee of sjokkend over land, – en, nadat Van Deinse er wetenschappelijk beslag op had gelegd, in formale vereeuwigd – waren

gekartelde etiketten geplakt waarop met Oost-Indische inkt onleesbaarheden waren geschreven. Ik heb in zeven jaar één keer het kabinet betreden en dat is best een prestatie. Wie zegt het me na?

Overigens gaf Van Deinse voor de oorlog les aan de HBS aan de 's Gravendijkwal. Mijn moeder, leerlinge in die tijd, vertelde wel hoe tijdens een les een verhaallijn over een simpele boterbloem of Barnevelder kip zonder uitzondering uitmondde in des bioloog's passie: de potvis en walvis. Een sterk staaltje associëren. Een medeleerling is ooit naar het woonhuis van Van Deinse gestuurd met het verzoek om bij zijn echtgenote een harpoen te bekomen die hij nodig had om de walvisjacht te demonstreren aan de schooljeugd. Eenmaal terug op school werd het moordwapen – voor de wandeling over straat gecamoufleerd door een jutezak – door de jongeman overhandigd aan de wetenschapper. Deze wierp de harpoen met een ferme zwaai van zich af, richting imaginair doel. Het vlijmscherpe projectiel kwam trillend in een houten schoolbank tot rust. Of Van Deinse zich op dat moment in gedachten op een walvisvaarder op de Barentszee bevond kunnen we niet meer met zekerheid vaststellen, maar dat de voorste rijen meenden dat hun laatste uurtje had geslagen terwijl de houtsplinters in het rond vlogen mogen we voetstoots aannemen.

Vierdeklasser of lager

De smalle achtertrap, aan de oostzijde van het gebouw, was ook zo'n plek waar je beter niet gezien kon worden zolang je er niets te zoeken had. Alleen vijfde- en zesdeklassers mochten die gebruiken. Een vierdeklasser of lager werd bij kop en kont gepakt en van de trap gesodemierd – daartoe was de vijfde- en zesdeklasser volgens het schoolreglement wel degelijk gerechtigd, meen ik me te herinneren, alleen werd de straf nooit ten uitvoer gebracht omdat geen hond het in z'n hoofd haalde zich tussen de quasi-volwassenen te begeven zolang hij of zij er niet toe behoorde. Je zou wel gek zijn.

De meisjeskleedkamer schuin boven de aula behoort tot de ruimtes waar ik nooit – ik zweer het op het heilige graf van S. Vestdijk op Nieuw Eykendunyn – een voet heb geplant, hooguit een steelse blik naartoe heb gezonden. Betreden deed men niet, hoe graag men het ook wilde en hoe men zich ook vastklampte aan fantasieën die het onbekende en het zo innig begeerde nu eenmaal opwekken. Mij is nimmer een anekdote ter ore gekomen, zelfs niet op golven van alcoholische grootspraak, van onbevoegde personen die er wél hebben verkeerd. Dat zegt op zich niets, maar toch wel iets.

Wanneer je je in de aula bevond dreef wel eens een verdwaalde verzameling feromonen van het Walhalla naar beneden, behorend tot geurvleugers van ongekende samenstelling, die hun oorsprong hadden in een eenmalige mengeling van deodorant, transpiratie, zeep, ongeluchte sportkleding en de mufte grondlucht van een kleedruimte waar de zon de hele dag op had geschinen; dit alles die ene geurkern omvattend waar het jongelingenbestaan om draaide: die van meisjes. Eén keer slechts kon je die specifieke geur opsnuiven en daarna was de samenstelling voorgoed weg, vergleden in de atmosferische onmetelijkheid van het verleden.

Feesten en partijen

Mij zag je evenmin in de Grote Fietsenstalling. Ik was iemand die fiets en later Mobylette in de Kleine Fietsenstalling parkeerde. Die Grote Fietsenstalling

was... te groot en daarnaast luguber en donker, onoverzichtelijk. Er bevonden zich metalen uitsteeksels op onverwachte plaatsen waaraan je je in het halfluisterlelijk kon bezien. Er hadden samenscholingen plaats van grimmige parallelklassers, die zich vanuit het niets tegen je konden keren om je zonder aanleiding een afranseling te geven. Daarbij zou mijn bril kapot kunnen vallen en dan was ik reddeloos verloren. Dan kon ik net zo goed fiets of brommer er voorlopig laten staan want een tocht per tweewieler naar huis zonder bril zou even suïcidaal zijn als m'n gestalde fiets van het slot halen terwijl die in de duisternis werd omringd door vervaarlijke individuen. Kortom, bij voorkeur niet.

Inderdaad, vele decennia later werd ik wel degelijk ingelicht over een 'afrekening met de blote vuist' begin jaren zeventig, tussen twee jongelieden uit de gegoede kringen, in diezelfde Grote Fietsenstalling. Er waren druppels bloed uit schaafwonden gevloeid! Er leven nog getuigen van deze boks- en wurgpartij, dus ik zuig in dit geval niets uit mijn duim. Mijn intuïtie had me niet in de steek gelaten. Ik verkoos de Kleine Fietsenstalling boven alles.

Eén vertrek betrad men alleen indien men daadwerkelijk iets op z'n kerfstok had. Dat was de rector'skamer op de begane grond, recht tegenover de ingang van de jongensgymnastiekzaal, die nu als kantine fungeert. De ingang van het vertrek – '*Lasciate ogni speranza, voi ch'intrate*' – werd gekenmerkt door een in grijze hoogglanslak geschilderde deur, immer gesloten, zoals de tempel van Janus in tijden van vrede. Daarnaast een tekstplaatje dat rood kon oplichten tot het mysterieuze 'BELET'. Het bordje viel evenwel in het niet bij de enorme plak marmer waarin de namen van alle rectores, vanaf het begin van de veertiende eeuw, waren uitgehakt en met bladgoud opgevuld, van Pieter Marre tot P.J.T. Endenburg.

Mysterieuze vorm

Niet veel mensen weten dit – ik heb het, dacht ik, nooit eerder verteld, misschien aan een enkeling, maar ik ben vergeten aan wie – maar uitgerekend in de kamer van de rector onderging ik mijn epifanie. Immers, op een sombere namiddag in januari 1973 slofte ik dromerig treetje voor treetje de ronde trap af naar de begane grond, een deeltje uit de onderhoudende boekenreeks *Les lettres latines* en een schoolschrift onder de arm. Er was niemand te zien; alle leerlingen en gezagsdragers waren in een lokaal of elders geoccupeerd. Ik had een belangrijke missie, zo weet ik nog als de dag van gisteren, waarvan het welslagen kon beslissen over leven of dood.

Beneden aan de trap sloeg ik direct linksaf en matigde mijn snelheid nog

meer. Er was geen geluid te horen in het hele gebouw. Ik wierp een blik opzij naar het kantoortje van de claviger, waarvan de deur opmerkelijk genoeg altijd open stond. Het vertrek was onbemand. Een nog langzamer pas bracht mij ter hoogte van de angstaanjagende hoogglansdeur ter linkerzijde, waarachter rector Van der Velde over mij zou oordelen: paradijs of hel; licht of donker; vrijheid of kneveling. Zeg maar, roeien bij Roei- en Zeilvereniging de Maas dan wel als galeislaaf voor de rede van Tunis.

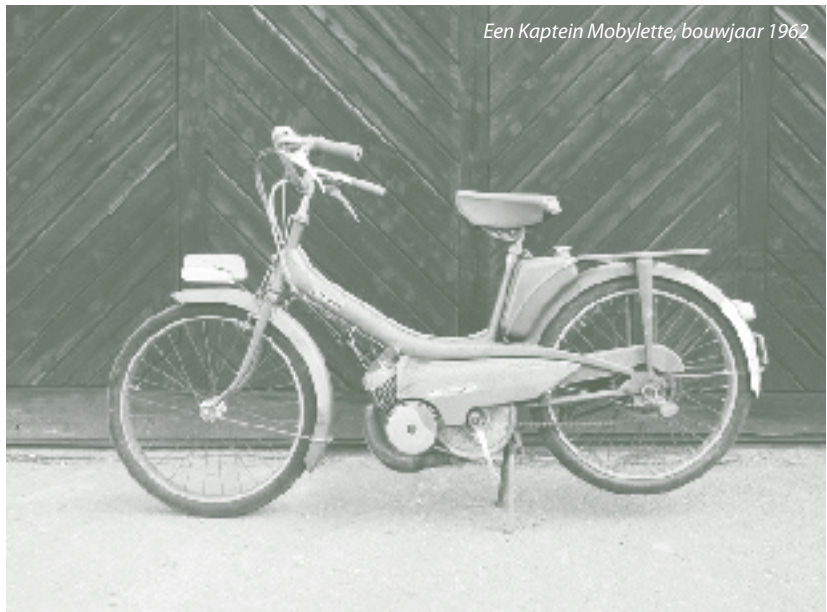
Het bordje 'belet' was uit. Dat kon verscheidene dingen betekenen, maar ik dacht er niet verder over na omdat mijn aandacht werd getrokken door een gestalte wier identiteit niet direct viel vast te stellen in het tegenlicht. Zij wekte de indruk – het was ontegenzeggelijk een vrouwspersoon – dat zij tegelijk met mij een afspraak had met het schoolhoofd, zoals zij daar drentelde vóór de *porta camerae rectoris*. Behoedzaam kwam ik dichterbij.

"Zeg, jongeman," sprak de gestalte niet onvriendelijk, zodra zij mij opmerkte, "heb jij enig idee hoe laat die Veldmans opduikt. Ik heb een hartig woordje met hem te wisselen. Een kwestie van ethiek. En uiteindelijk ook van financiële aard."

Verdwaald

Ik was verbijsterd door de joviale zelfverzekerdheid van de vrouw. De naamsverbastering van Van der Velde kon een schimpscheut zijn maar ook een vergissing. Zij zag er dan ook niet uit als een leerlinge, zelfs niet als eindexamenkandidaat, daarvoor was ze te oud, maar evenmin als de moeder van een van de leerlingen, daarvoor oogde zij weer te jong. Ze leek als het ware verdwaald in ons gymnasium. "Hebt u ook een afspraak met meneer Van der Velde?" bracht ik uit, en dat was voor mijn doen een prestatie want zo'n held was ik niet in het gezelschap van vreemden, laat staan vrouwen.

De vrouwspersoon negeerde mijn impliciete naamscorrectie. Inmiddels was ik haar tot een meter genaderd en kon ik haar goed in ogenschouw nemen. Zij was gehuld in een veelkleurige jas met borduursels in allerlei bloemmotieven en een spijkerbroek die in zwarte laarzen met hoge hakken en kale neuzen was geplooid. Om haar nek zat een lichtblauwe boa gedrapeerd, waarvan de namaakveren bij elke beweging als een zeeanemoon wiegden. Al met al een verbluffende kledingkeuze die ver verwijderd was van de Erasmiaanse usance. Bovenal viel haar gezicht op: een bleke teint, omgeven door donkerbruine lokken; een kaarsrechte neus welke vorm aan de perfectie grensde; en bruine ogen van een omvang die subiet Claudia Cardinale in herinnering brachten. Een overdaad aan mascara had de vrouw die dag gehanteerd hetgeen haar adembenemend

Jerney Kaagman tijdens
een optreden in Toppop in 1973
Foto: AVRO - Beeld En Geluid
Wiki - Galerie: Toppop 1973,
CC BY-SA 3.0

mooi maakte. Ze had iets weg van de zangeres van Jefferson Airplane, Grace Slick, met een vleugje Vicky Leandros. Maar wacht eens even, dacht ik (ik weet na al die jaren nog exact wat ik dacht!)... zij komt mij zó bekend voor.

“Wat doe jij hier eigenlijk,” vroeg het mysterie honend, “moet jij niet in je klasje zitten? Je zult er wel uitgestuurd zijn. Brutaal geweest? Gespiekt? Meisjesvlecht in een inktpot? Nu moet je je straf ondergaan... Een pak op je broek met een rottinkje ontvangen – zo gaat dat toch op elitescholen?” Uit het veld geslagen als ik was door de tegelijk spottende en uitnodigende uitingen van de vrouw, kon ik desondanks enige helderheid van geest bewaren. Zij kwam mij langzaam aan steeds vertrouwder voor. Kon haar evenwel nog niet thuisbrengen.

Toetsen

“Ik kom huiswerk inleveren,” mompelde ik slapjes, starend in die enorme irissen omvat door dikke kohlstrepen – wat niet gelogen was. Ook de tweede keer in de vierde klas dreigde ik kopje onder te gaan. Ik stond er slecht voor. Van der Velde wilde mij één keer buiten de lessen om toetsen; of hij inderdaad een hopeloos geval onderhanden had dan wel een jongen in wie het nog de moeite waard was te investeren. Of de gevreesde man trots op me kon zijn stond in de sterren: ik had geweldig m’n best gedaan, althans voor mijn doen.

“Uh huh,” zoemde de vrouw, alsof mijn antwoord haar eigenlijk niet interesseerde. “Ik kom m’n geld halen. Ik sta al een kwartier wortel te schieten voor deze deur. M’n longen uit mijn lijf zingen en dan een schijntje betaald krijgen; daar heb ik een broertje dood aan.”

Toen viel bij mij het kwartje. Deze vrouw was niemand minder dan de zangeres van Earth and Fire, de band die op de bondsavond vóór Kerstmis had opgetreden en een verpletterende indruk had achtergelaten. De rockgroep had tijdens de feestavond al zijn grillige hits gespeeld, waarop niet te dansen viel maar dat was niet erg. In de Beatrixzaal van het Hilton-hotel, die door de RGB was afgehuurd, hadden alle jongens, ik inclusief, met open mond de muzikanten geen blik waardig gegund en alleen de onbereikbare schoonheid van de zingende brunette opgeslurpt. Zij had in een lang, flinterdun zeegroen gewaad opgetreden waarin elke welving tot haar recht kwam maar er toch van alles te fantaseren overbleef. Ik was wekenlang met die beeltenis voor mijn geestesoog in slaap gevallen.

Even flitste de naar Diana glurende Aktaion in gedachten, de mythische voy-

eur met wie het zo treurig was afgelopen, maar snel keerde ik terug in het hier en nu. Met diezelfde vrouw – bekend van de televisie! Avro’s Toppop! Ad Visser! – stond ik te praten alsof het mijn buurmeisje was. Alsof ze alleen voor mij ter plekke was verschenen. “U bent Jerney Kaagman, nietwaar,” perste ik eruit, “Hoe maakt u het,” want je kon veel van mij zeggen maar niet dat ik onopgevoed was.

“Ik weet wie ik ben, kereltje,” sprak ze onverschillig, terwijl ze haar boa herschikte in de spiegelende hoogglanslak. “Weet je wat, we kijken wel even binnen, of die Veldwijk er uithangt. En dan wacht ik dáár wel. Niemand biedt me hier een stoel aan.”

Betrapt

Op dat moment viel mij een handgeschreven briefje op dat met een stuk plakband op de steen met rectorennamen was bevestigd. Er viel te lezen: ‘*Salutem. Ik ben niet lekker. Hodie mihi, cras tibi. Ik ben per fiets naar de Witte de Withstraat om ter plekke bij een drogist enkele tabletstrips paracetamol te bekomen. Ik verwacht binnen afzienbare tijd post nunc (een half uur na drie uur des namiddags) terug te keren teneinde mijn pensa van vandaag alsnog ten uitvoer te brengen. Dixit Rector.*’

“Ik zou dat niet doen,” stotterde ik, “als u betrapt wordt...”

Jerney Kaagman keek me aan en trok haar wenkbrauwen verbaasd op. In één beweging greep zij de deurklink en stapte de kamer binnen. Als betoverd liep ik achter haar aan, onderwijl me erover verbazend dat de deur niet was afgesloten. Hij viel automatisch achter mij dicht, ofschoon er geen dranger op was gemonsteerd. Binnen was het bedompt, er hing een geur van antiquarische boeken en potdichte ramen. Een groot metalen bureau overheerste het vertrek. Kasten vol ordners en dikke boekwerken vulden de wanden. Op een vaal kleed vóór het bureau stonden twee stoelen met rechte rugleuningen. Op het bureau was naast een groen rubberen sousmains een zwarte bakelieten telefoon te zien. Door een hooggeplaatst raam viel licht op het rondwarrelend stof.

De vrouw pakte met een verveeld gebaar de telefoonhoorn op en legde hem meteen terug, onderwijl een melodie neuriënd. “Wat denk je,” zei mevrouw Kaagman, om het bureau heen dretenlend, terwijl ze met één vinger de bladrant volgde alsof ze stof afnam, “zou hier ergens geld liggen? In een kluisje. Of een la. Op de avond zelf kregen we driehonderd gulden. Ik heb recht op méér. Nul!”

Earth and Fire: ‘...de ogen van Claudia Cardinale met een vleugje Vicky Leandros.’

Ik wist niet hoe te antwoorden. Ik pakte m’n schrift en legde het opengeslagen op de *sousmains*, in de juiste leesrichting. Mevrouw Kaagman liet haar blik vallen op mijn in schoonschrift neergepende tekst: een brief van Plinius de Jongere aan Tacitus, waarin hij de uitbarsting van de Vesuvius beschrijft, de vertaalopdracht des rector’s voor zijn eenmalige toets. Gedachteloos bladerde zij er doorheen. “Pumex, mager scharminkel dat je bent,” prevelde ze, “is inderdaad puimsteen. Genitivus? *Pumicis*, heel goed... *iam pumices quoque nigrique*, ja ja, *avunculus*, ja die oom, dat was me er een...” en zo verder.

Hypnotiserende ogen

Ik maakte aanstalten om de rector’skamer zo snel mogelijk te verlaten. De angst om hier gezien te worden, mét een vrouw en ook nog zonder toestemming was ondragelijk. Ze richtte meteen haar blik weer op mij en stapte grijnzend op me af. Met haar hypnotiserende ogen op mij gericht nam zij mij langzaam en kordaat in haar armen; ik kon geen kant uit, mocht ik dat gewild hebben. De geur van een schapenstal steeg op uit haar jas. “Jij bent eigenlijk wel een lekker kereltje, dat tot grote daden in staat is,” fluisterde ze in m’n oor, “ondanks je bespottelijk lange vlashaar, dikke brillenglazen en afstotende acné heb jij alles in je om de volmaakte minnaar en een graag gelezen schrijver te worden. Een fijnbesnaard humorist ook. Ik kijk dwars door uiterlijkheden heen, weet je. Ik sta bekend om die dingen. Iedereen weet dit.”

Op dat moment hoorde ik voetstappen op de gang. *De rector!* Nee, in ’s hemelsnaam, dat niet, niet nu! Galeislaaf voor de Noord-Afrikaanse kust... dat zou mijn lot zijn. “Snel, onder het bureau,” snauwde mevrouw Kaagman terwijl ze haar omhelzing opgaf. Zelfs voor iemand die gewend was snel te handelen als de nood hoog was kroop ik als de bliksem onder het bureau, met bonzend hart. De deur zwaaide open.

“Wie mag u dan wel wezen,” klonk de krakende stem des rector’s, iets nasaler dan anders. “En wat voert u hier uit, wat drommel.”

“Ik kom achterstallig loon halen,” sprak mevrouw Kaagman rustig. “Tweehonderd gulden is niet mis – laten we er tweehonderdenvijftig van maken, ik sta hier al zo lang. Een klein vermogen voor een arm-lastige rockband die avond aan avond in rokerige zaaltjes moet optreden; in een gehuurd personenbusje midden in de nacht naar huis, heel het land door. De volgende dag wéér. Dacht u dat zulks een pretje was? Er komt geen einde aan meneer. U hebt het maar makkelijker, die luttel kilometers op uw zwarte herenrijwieltussen woonhuis en school.”

Vanonder het bureau keek ik tegen de achterkant van twee kaal geschopte laarzen aan. Ik hoorde het pompend bloed in mijn oren suizen. “Kerstmis vorig jaar, weet u nog?” vervolgde de vrouw, heen en weer wippend op het vale vloerkleed. “Tsk. Het is nu januari. Wat denkt u wel. Dat muzikanten van de lucht leven? Ja, in natuurkundige zin wel, zult u zeggen, maar laten we er geen al te ingewikkelde zaak van maken.”

“Ik wens niet...” begon de rector.

“Geld en verontschuldigungen. Ik ben tijdens de uitoefening van mijn unieke kunst anderhalf uur lang aangestaard en oftalmisch ontkleed door al uw mannelijke scholieren, een enkeling uitgezonderd, nogal liefst in de Hilton-Herberg tijdens de viering van de geboorte van Onze Heiland. Ik voelde mij... hoe zal ik dat uitdrukken, ehm, seksueel geïntimideerd, dát is de juiste term. Ik slaap slecht, sedertdien. O zo.”

“Ik begrijp het,” aldus de rector. “maar begrijp het ook niet. Vervoecht u zich alstublieft elders. Ik ben geenszins lekker. De koortsremmer wil onvoldoende aanslaan. Men vermag veel, vandaag de dag, maar de griep is machtiger dan welk medicijn ook. Ik ben op weg naar huis en duik onder de wol. Een kop thee wellicht. Of gekookt water met een half Maggiblokje. Excuus.”

“Aanvaard,” siste Kaagman. “Dat was één. Maar hoe kom ik aan mijn geld. Tweehonderdenvijftig gulden...”

“...is niet mis, ja dat zei u reeds. U dient zich te wenden tot de quaestor van de gymnasiastenvbond en niet de *rector gymnasii*. Ik zal hem terstond laten roepen – volgens mij heeft hij wiskundeles op dit moment. Blijft u hier wachten, alstublieft.”

“Momentje nog,” sprak mevrouw Kaagman, “u vergeet iets essentieels. Wanneer u deze tekst tot u neemt” – geritsel van papier – “zult u zich allicht beter voelen; voor zover ik het kan overzien behoort dit tot de beste vertalingen van een Latijnse tekst die ik ooit onder ogen kreeg. En ook zo helder opgeschreven, in Oost-Indische inkt nogal liefst. Vlekkeloos, hahaha, permitteer me dit grapje. Deze scholier gaat een 9 op zijn eindlijst behalen, dat kan ik u op een briefje geven.”

Gebukt onder het bureau stokte mijn ademhaling bijna, zo bang was ik om enig geruis te veroorzaken. Geblader van schriftpapier. “Ach ja, de arme Plinius in de gehaktmolen van de brokkenpiloot, ben benieuwd,” spotte Van der Velde binensmonds, en er viel een stilte. Na luttele tellen zei hij: “Mmm, ja, ja, verrassend elegant vertaald, niveau van een stijlvol prozaïst in de dop. Dank u hiervoor. Toch een trouvaille, deze jongen. Ik had mijn twijfels, maar ongegrond, zo blijkt. Een weldaad voor oog en geest, deze tekst. Ik kijk vanaf heden anders tegen het leven aan; dit bedeesd en aartslui jongmens had dus een vulkaanruptie nodig om te hahaha... wel, de koorts is aan het zakken; de crisis lijkt voorbij. *Salutem do.*”

En de deur viel in het slot. Doodse stilte. Ik sloot m’n ogen een moment door pure uitputting. Toen ik ze opende staarde ik recht in de bruine kijkers van de zangeres, die bevallig door haar knieën was gezakt. “Kom maar tevoorschijn,” sprak zij kalm, terwijl zij een wijsvinger kromde pal voor m’n neus. “Zal ik een liedje voor je zingen?”

Ik ben vergeten wat er daarna gebeurde, ben ik bang, maar dat doet na al die tijd niet langer ter zake. ‘In de fantasie tellen de jaren niet mee,’ aldus P.F. Thomése, ‘daar blijven we onaantastbaar jong en weten we voor eeuwig niets.’

Luan en Bart in 2004

Een Erasmiaans koppel in Berkeley

Met de kinderen Tommie en Jackie in 2018

Luan Nio en Bart Haverkorn van Rijsewijk (beiden eindexamenjaar 1999) hebben elkaar op het Erasmiaans leren kennen. De vonk sloeg pas over tijdens hun studententijd. Inmiddels zijn zij al 15 jaar een stelletje. Ze wonen in Berkeley, California met hun kinderen Tommie (4) en Jackie (7 maanden)

Getrouwd door Elvis in Las Vegas in 2012

Kunnen jullie aan de onwetende lezer in vogelvlucht vertellen hoe jullie van het Erasmiaans in Berkeley zijn beland?

BART: “Dat was een uitgebreide en mooie weg. We begonnen na het Erasmiaans met elk een tussenjaar, Luan in Spanje en ik in Engeland. Toen zijn we allebei Life Science and Technology gaan studeren en hebben we een mooie studententijd in Leiden en Delft gehad met allerlei buitenlandavonturen. Daarna zijn we voor vier jaar geëmigreerd naar Zürich, waar Lu aan de slag kon als consultant voor de farma-industrie terwijl ik zat te blokken voor een PhD. Na vier erg leuke jaren zijn we vertrokken naar San Diego voor iets meer dan twee jaar en na een mislukt avontuur in Brazilië zijn we weer in Nederland, in Rotterdam beland. Na twee jaar hebben we toch weer de spullen gepakt en nu zijn we heel gelukkig in Berkeley in Californië met twee prachtige kinderen!”

LUAN: “Op school kenden we elkaar wel maar we zaten nooit bij elkaar in de klas. Volgens mij heb ik op de eindexamenreis in Salou voor het eerst langer dan een minuut met Bart gepraat. We raakten pas bevriend toen we studiegenoten werden. Stonden we samen met de fiets in de trein van Rotterdam naar Delft voor het introductieweekend van de studievereniging. Bart werd lid in Delft en ik in Leiden. We zagen elkaar vaak, in de collegebanken,

in de Hifi en Lorre en op inter-corporale feestjes. Ik had echter al heel lang een ander vriendje. Toen die relatie uitging in mijn derde jaar, stond Bart al snel op de stoep”

“We hebben samen veel reizen gemaakt en in verschillende landen gewoond, want we vinden het gaaf om in een andere cultuur en nieuwe omgeving te duiken, zeker als er mooie natuur is en warmer weer. Daarnaast hebben onze carrièrekeuzes ook meegespeeld, want we zijn best ambitieus en de mooiste kansen liggen dan vaak niet in Nederland. Bart is nog steeds werkzaam in de biotech, ik heb een switch gemaakt naar sociale innovatie en ondernemerschap”. “Nederland is nog steeds ons ‘thuis’ en we komen minstens elk jaar een keer terug. Dan spreek ik altijd af met een groep vriendinnen van het Erasmiaans. Onze WhatsApp groep heet VVVtjes: Vriendinnetjes Van Vroeger”.

Wat kunnen jullie je nog herinneren aan het Erasmiaans van toen?

LUAN: “Toen wij aankwamen, waren er 800 leerlingen en na 6 jaar waren dat er 1000. De school barstte uit z’n voegen en wij hebben de opening van de nieuwe vleugel, de gymzaal, de Cantina en Forum Erasmianum meegemaakt. Het was een school met veel diversiteit onder de leerlingen, hoewel Kralingen en Hillegersberg wel prominent aanwezig waren. Er waren

kakkers, skaters en gabbers. De gang lag in de pauze vol met Eastpaks waar je met viltstift en tipp-ex je eigen merkvariant van kon maken. Velen hadden een Lastpak. De mijne was een East17 geworden (= populaire jongensband van toen)”.

“Er was nog weinig digitalisering. Het eerste computerlokaal werd geopend. Aan het eind van de 6e klas kreeg ik mijn eerste mobiele telefoon, de jaren daarvoor had ik een pager, waarmee je persoonlijke tekstberichtjes kon ontvangen. Groundbreaking”.

“De jaarlijkse toneelvoorstelling was een hoogtepuntje. De schoolfeesten waren fantastisch, want dan dronken we Pisang Jus of Safari. Rond de bondsverkiezingen was het altijd superspannend”.

“Trouwens, de kentekenplaten hier in Californië dragen 4 cijfers en 3 letters. Moet je eens raden wat onze letters zijn: RGB!”

BART: “Let’s see. Fietsen (weer of geen weer), de kanarie (tijdelijke leslokalen in bouwketen), Latijnse vertaalteksten uit mijn hoofd leren om die vervolgens tijdens proefwerken keurig op te schrijven zonder ook meer eens naar de Latijnse tekst te kijken, de kachel-gang, het hok van de claviger, 8 uurtjes, een half achtje en natuurlijk de Romereis”.

Jullie hebben in verschillende landen gewoond en daardoor meerdere perspectieven ontwikkeld. Hoe kijken

jullie inmiddels aan tegen het Nederlandse schoolsysteem?

LUAN: “Het Nederlandse schoolsysteem is solid. Waar je ook heengaat, het is van goede kwaliteit. Hier in de Bay Area is het hele spectrum voorhanden, zowel public als private. Je kunt op 5-jarige leeftijd leren coderen, er zijn scholen die in de buitenlucht onderwijs aanbieden, maar er zijn ook scholen waar geen geld is voor potloden en high schools met 40% drop-out rate. Dan besef je pas hoe goed we het in Nederland hebben”.

BART: “Nu we in Amerika wonen, kan ik gerust zeggen, wees maar blij met het top onderwijssysteem in Nederland. Neem het niet voor lief en zorg er samen goed voor. Het is een stuk beter dan hier, waar kort gezegd de rijken een stuk beter onderwijs genieten dan de minder goed bedeelden”.

Denk je dat jullie kids ooit naar het Erasmiaans zullen gaan?

BART: “Ik verwacht het niet, aangezien de kans klein is dat ons gezin terug naar Nederland zal verhuizen. Mocht dat toch gebeuren, en mocht het dan Rotterdam zijn, natuurlijk!”

LUAN: “Als het inderdaad zo loopt dat we weer in Rotterdam belanden, dan graag!”

Achteraan, v.l.n.r. Pim de Haan, Hans Kamerbeek, Frans van den Ban, Herman Sasse, Kees Blex-toon, Jan van Vuuren, Jet Meierink, geschiedenisleraar Granpré Mahiere
Midden: Jan Bezemer, Annabelle Eldridge, Noor Brouwer
Vooraan: Richard de Haay, Sytske Sybrandy, Dolf Thiel, Dorli Fischer

De reünisten in 2016, bij Fort Vechten in Bunnik, v.l.n.r.
Hans Kamerbeek, Pim de Haan, Dorli Fischer, Annabelle Eldridge, Herman Sasse, Dolf Thiel en Frans van den Ban

Rotterdam, 13 oktober 2017
Geachte redactie,

Tolle belege lees ik als oud-leerling met genoeg. De recente Tolle belege had als thema 'Vriendschap'. Mijn oude bèta-klas (examenjaar 1956) houdt al sinds lang ieder jaar een reünie. D.w.z. met de oud-leerlingen die elkaar nog zien (7). Dit kan je, lijkt mij, gerust een oude vriendschap noemen.

In onze bijeenkomst van 3 oktober jl. bespraken wij of het niet een idee zou zijn iets over dit "phenomeen" in een volgende editie te (laten) schrijven. We hadden het eigenlijk al een jaar eerder in 2016 moeten doen (60 jaar na dato). Onze reünie was toen - vanzelfsprekend - in Rotterdam. Wat vindt u? Zo het iets is, hoe pakken we dit aan? Ik hoor van u.

Met vriendelijke groet,
Frans van den Ban

Zeven leerlingen van 6β2 van 1956
komen nog elk jaar bijeen

Vriendschappen voor het leven

Het was een bijzondere klas. Een klas die in 1950 wekenlang lessen volgde aan het Erasmiaans voor het verplichte toelatingsexamen. Een klas die zes jaar bijeen bleef, terwijl het Erasmiaans in die periode drie rectoren versleet: Pattist, Blanken en Hoek. Een klas die in zijn geheel cum laude overging van 4 naar 5. Een klas met een onderlinge band die niet werd verbroken na het eindexamen in 1956 en die hecht is tot op de dag van vandaag.

door **LEEN BOM**

Een in Rotterdam wonend schoolstelletje nam in 1994 het initiatief voor de eerste reünie van 6 bèta 2 van 1956. Jan Bezemer en Sytske Sybrandy riepen hun oud-klasgenoten bij elkaar in restaurant Engels. Het werd een succes, dat in de daaropvolgende jaren vaak werd herhaald.

Zeven oud-klasgenoten zien elkaar nog. Sinds 2011 komen zij jaarlijks bijeen voor een reünie, georganiseerd door één van hen. Die zeven zijn: Annabelle Eldridge, Dorli Fischer, Frans van den Ban, Pim de Haan, Hans Kamerbeek, Herman Sasse en Dolf Thiel.

Tolle's gesprekspartners. V.l.n.r. Pim de Haan, Annabelle Eldridge en Frans van den Ban

Zes van hen bezochten de schoolreünie van 2008. Wie er dit jaar bij zullen zijn is onzeker.

ANNABELLE: "Het zegt me niet meer zoveel nu de oude leraren weg zijn. De vorige keer ben ik naar een natuurkundeles gegaan. Ik snapte er geen bal meer van".

Weerzien

HERMAN: "In 1956 deed ons kleine klasje eindexamen. Bijna veertig jaar later kwam ik bij een lustrumviering vanuit Duitsland voor de eerste keer op het Erasmiaans terug, daar-

toe overgehaald door klasgenoot Frans, de enige met wie ik al sinds de kleuterschool contact heb. Mijn verlangen naar de reünie was niet groot. Dat veranderde direct op het moment dat ik de eerste klasgenootjes weer zag. Het werd een geweldig weerzien. Dat gevoel hadden we allemaal. Daarom werd die dag besloten dat we zouden proberen elk jaar met oud-6β2 bij elkaar te komen. Helaas zijn een paar van ons inmiddels gestorven maar wij hebben het met z'n zevenen tot nu toe volgehouden. Wat mij opvalt is met name het enthousiasme waarmee we ieder jaar weer praten over onze oude school".

Uitblinkers

Allen kwamen aan de Wytemaweg terecht op voorspraak van het hoofd van de lagere school, waar zij uitblonken. Pim: "Het gymnasium heb ik niet willens en wetens zelf gekozen. De hoofdonderwijzer vond mij – en klasgenoot Hans Kamerbeek – een typisch gymnasiumklantje en beval het Erasmiaans aan omdat het een goede reclame voor zijn school was".

HANS: "Het leven in Rotterdam na de Tweede Wereldoorlog was eenvoudig. Er was niet veel, je was blij met alles. Wij gingen naar het Erasmiaans en een wereld ging voor ons open".

HERMAN: "Op school werd veel van ons verlangd, maar er was voor die tijd ook erg veel mogelijk".

Saamhorigheid

Het gemeenschappelijk oordeel van de reünisten

van 6 bèta 2 over het Erasmiaans in de jaren vijftig is "in het algemeen heel positief". De zeven spreken van "een elitaire maar fijne school, een leerschool waar flink gestampt en veel vertaald moest worden". Ze prijzen vooral de saamhorigheid in hun klas.

ANNABELLE: "We hadden een klein, typisch klasje waar niet iedere leraar verrukt van was. De jochies in de klas waren wat kinderachtig maar dat hoorde bij de leeftijd".

FRANS: "We waren niet altijd aardig. Sommige leraren werden door ons gepest. Zo hadden we aardappelpistooltjes waarmee we op het bord schoten. Claviger Blauw heeft ze van een paar jongens ingenomen en weer retour gegeven na ons eindexamen".

"Blauw was een te duchten man. Groot en streng. Iedereen was als de dood voor hem.

Hij had een motorfiets. Daarop reed hij langs de huizen van leerlingen die waren gezakt voor de volgende klas. Op die dag was je bang voor motorgeluid in je straat".

Mooie herinneringen zijn er in overvloed. Zo denken de tachtigers van nu met genoeg terug aan de muziek- en declamatieavonden (waaraan enkelen van hen deelnamen; Annabelle won er een prijs als pianiste), de werkweek met alle zesde klassen in het Maarten Maartenshuis in Doorn (de voorloper van de Romereis) en de Paastocht met Koinothrex naar Chaam.

Ook de Paas- en Kerstbondsavonden in gebouw Palace aan de Zomerhofstraat staan in het geheugen gegrift. Leerlingen voerden er Griekse tragedies op, die werden geregisseerd door leraar (later rector) Rein van der Velde. Er werd gedanst op de dixielandjazz van de destijds razendpopulaire Dutch Swing College Band.

Klassenavonden waren er ook. "Die waren redelijk onschuldig. Ezeltje prik met blinddoek".

ANNABELLE: "De meeste jongens uit de klas zaten er maar sullig bij op schoolfeestjes. Ze konden ook niet dansen".

PIM beaamt het: "Ik wist ook niet waarover je moest praten tijdens het dansen. Meisjes waren überhaupt niet te doorgronden wezens, met een geheimzinnig gevoelsleven, waar je niet goed bij kon komen".

Padvinderij

Zes jongens uit de klas (onder wie Pim, Herman, Hans en Frans) zochten hun heil buiten de dansvloer.

PIM: "We zaten samen in een padvindergroep. Mijn oudere broer was de patrouilleleider. Die zat op

Beknopte cv's van de zeven overblijvers:

Annabelle Eldridge

- Studie biologie RU Leiden
- Lerares biologie

Dorli Fischer

- Studie kunstacademie Edinburgh en Hochschule der Künste Berlin
- Kunstdocente Laborschule en Universiteit Bielefeld en schilderes

Frans van den Ban

- Studie rechten RU Leiden
- Bedrijfsjurist

Pim de Haan

- Studie vliegtuigbouw TH Delft
- Vliegtuigbouwkundig ingenieur

• Hans Kamerbeek

- Studie medicijnen RU Utrecht, specialisatie interne geneeskunde, gepromoveerd
- Internist/intensivist

Herman Sasse

- Studie diergeneeskunde RU Utrecht, specialisatie paarden, gepromoveerd
- Veterinair hoogleraar Universiteit Giessen (D)

Dolf Thiel

- Studie CIOS Overveen
- Leraar lichamelijke opvoeding (onder meer Erasmiaans Gymnasium)

het een armoedig filmpje vinden maar het gevoel voor het uitzonderlijke van toen is er nog steeds. En dat was zo'n zestig jaar geleden".

Andere docenten die door het septet worden genoemd en genoemd: Van de Brink voor wiskunde ("Die kon zonder passer een cirkel op het bord tekenen"), Granpré Molière voor geschiedenis ("Die kon fantastisch

vertellen. Een hele lange man. Hij reed in een Fiatje 500 en moest zich opvouwen om in dat autootje te kruipen"), de classici Van der Blom en Van der Velde ("Die liep al lesgevend over de banken. Hij had een grote stok bij zich waarmee hij een klap op het bord gaf als er geen aandacht was") en Neerlandicus Stutterheim ("Van hem kreeg je nooit huiswerk. Die praatte gewoon de hele les").

Kritisch denken

Over het nut van klassieke talen lopen de meningen uiteen.

FRANS is stellig: "Het was weliswaar pietepouterig werken, op de uitgangetjes letten enzovoorts, maar ik zie het als een verrijking. Door het lezen van Latijnse en Griekse teksten leerde je teksten doorgronden. Erg nuttig voor een aankomend jurist, dat kritische lezen en analyseren".

PIM twijfelt nog steeds: "Ik vraag me weleens af wat ik eraan gehad heb in mijn verdere leven. Grieks en Latijn, heeft het iets gebracht? Met die vragen loop ik al enige jaren rond. Een pasklaar antwoord heb ik nog niet gevonden. Toch komt er een element sterk naar voren en dat is: kritisch denken, naar alternatieven zoeken. Dat is voor mij waarschijnlijk de opbrengst van het geploeter met al die vakken".

Naar eigen zeggen zat **PIM** eigenlijk op de verkeerde school: "Ik was in die tijd hevig geïnteresseerd in technische dingen: in de oorlog de banden van mijn autoped zelf plakken, met spiegeltjes een periscoop maken om bij de burens naar binnen te kijken, een veldtelefoon maken om op padvinderskampen tussen de tenten te kunnen opbellen".

"In de zesde vroeg onze natuurkundeleraar wat we gingen doen na het eindexamen. Ik stamelde dat ik naar Delft wilde, naar de TH, wat nu de TU is. Volgens de leraar was dat een verbeterde ambachtschool. Oude talen of medicijnen hoorden het te worden. Ik kreeg een dolkstoot, ik schaamde me dood".

Na een studie vliegtuigbouwkunde belandde Pim bij Fokker. "Daar kwamen zaken als kritisch denken en het zoeken naar alternatieven sterk tot hun recht".

Diversiteit

1956. Veertien leerlingen van 6B2 doen eindexamen. Hans: "Onze groep slaagt. De vlam brandt helder. Wij zijn rijp voor de universiteit".

HERMAN vult aan: "Wij konden na het eindexamen naar hartenlust kiezen uit alle studies. En wat zien we? In ons groepje van zeven identiek opgeleiden hebben we allemaal met succes een geheel andere opleiding gevolgd, waar de meesten van ons tijdens hun schooltijd niet intensief over hadden nagedacht".

"Als we kijken naar de voltooid opleidingen van de overleden oud-klasgenoten is de diversiteit nog groter. We hebben allemaal kunnen studeren wat we wilden. Zonder beperking. Verfijningen in de gevolgde studierichting of differentiaties werden op de universiteit gekozen, met al verworven kennis, op een latere leeftijd, zodat je een beter gefundeerde keuze kon maken".

Voor Herman zelf stond die keuze overigens al lang vast: "Al op de lagere school wist ik zeker: ik word dierenarts. Adviezen die in een andere richting wezen heb ik altijd naast mij neergelegd".

Vakkenpakketten

Herman stelt vast dat zijn kleinkinderen veel eerder

moeten kiezen dan hij en zijn klasgenoten in de jaren vijftig: "Al op de middelbare school worden vakkenpakketten gekozen. Ik besef dat minder vakken in de opleiding de mogelijkheid schept dieper op de stof in te gaan, maar dit gaat ten koste van de breedte. Leerlingen moeten al vroeg bepalen wat ze willen, maar de meesten kunnen dat niet en worden dus benadeeld. Ze hebben geen bewuste keuze kunnen maken, wat tot gevolg heeft dat er oriënterende werkweken in bedrijven en in andere landen worden gehouden om het gemiste onderwijs in te halen. Hiervan profiteren vooral de goede leerlingen, want de studiebelasting wordt groter".

"Van mijn kleinkinderen hoor ik dat het gevoel van 'onze klas' zoals wij dat kenden steeds minder wordt. Ze hebben bijna allemaal verschillende pakketten, zijn er druk mee te beslissen welk pakket het beste is maar weten niet waarvoor. Het huidige systeem is prima voor die leerlingen die precies weten wat ze willen, maar niet voor hen die nog geen definitieve keuze hebben gemaakt. In mijn veertigjarige loopbaan aan de universiteit heb ik heel wat studenten zien switchen".

"Als ik nu op een reünie van het Erasmiaans al die oude jaargangen zie die met slechts één pakketkeuze en een verder uniform programma praktisch onbeperkte mogelijkheden hadden om verder te studeren, vraag ik me af of alles wel zoveel beter is geworden. Wat tegenwoordig in feite ontbreekt,

De laatste schooldag

We gaan terug naar juni 1956. De laatste schooldag van de eindexamenklassen. Die dag werd traditioneel gevierd met een grote optocht door de stad, dat wil zeggen een verkleedoptocht in een lange sliert van school naar een paar bevriende scholen in de stad. Vandaar naar het beeld van Erasmus en terug naar school. Ook de klassen van mijn eindexamenjaar zetten die traditie voort. We drongen naar binnen in de meisjes-HBS aan de Mecklenburglaan – ook traditie. Onder schooltijd. Lawaai maken in de gangen, de rust verstoren. Vonden we toen leuk.

Dezelfde grap wilden we uithalen bij een andere middelbare school. Binnendringen daar lukte niet. Dan maar buiten herrie maken.

Iedereen was verkleed. In historische tenues. Eén van ons stelde Erasmus voor. Lange zwarte toga, dik geleerd boek. Het beeld van Erasmus stond toen nog op de Coolsingel, aan het eind bij het HBU-bankgebouw. Het was nog niet verplaatst naar waar het nu staat, bij de Laurenskerk. Waarom die tocht naar Erasmus? Elk jaar werd als eerbetoon een krans om zijn hals gehangen. Het was een flinke klim in

is een VWO voor twijfelaars. Daar zou het oude systeem uitstekend geschikt voor zijn. Dat systeem heeft zijn nut afdoende bewezen. En onder de reünisten zie ik niemand die door de zware studie is getraumatiseerd".

De tachtigers komen hun dagen moeiteloos door. Van een zwart gat is beslist geen sprake. Toch ervoeren zij het werkend leven als interessanter dan wat daarna kwam.

ANNABELLE: "Toen we nog werkten, stonden we middenin de maatschappij. Het nieuwe leven was wennen. Dat heeft twee jaar geduurd. De vaste structuur ontbrak. Maar als pensionado's vullen we onze tijd allemaal op een zinvolle manier, met vrijwilligerswerk en allerlei andere bezigheden. Je moet alleen oppassen dat je daardoor niet teveel in beslag wordt genomen".

FRANS: "Wat hadden we een interessante en uitdagende tijd op school, met veel ups maar soms ook met downs. Een periode die alle moeite en inspanningen waard was, een periode om je leven lang met trots en genoeg op terug te zien. Mijn oude klas getuigt daarvan. Met vriendschappen voor het leven".

dat hoge beeld. Nu deed klasgenoot Pim dat, op zijn hoofd een alpinopet à la Terpen Tijn uit de Heer Bommelstrip. De verkleed-Erasmus had zich opgesteld onderaan het beeld, bij de sokkel, met het dikke boek in zijn handen.

De terugtocht eindigde op school. In de heilige leraarskamer. Dit was de eerste en enige keer in je hele schooltijd dat je überhaupt in die ruimte kwam. De fake-Erasmus hield er een speech. De rector en andere leraren waren de lachende toehoorders.

Bijna 60 jaar na dato maakte mijn oude 6 bèta-klas een nostalgische reünietocht door de stad, de stad die zo veranderd is en waar velen van ons zo lang niet waren geweest. We deden toeristische dingen. Bewonderden de Markthal en de Kubuswoningen, lunchten in hotel New York, namen de tram over de Erasmusbrug, en bezochten de Laurenskerk met zijn bronzen deuren. Het belangrijkste doel van de tocht: een foto bij het standbeeld van "good old" Erasmus. Die mocht natuurlijk niet ontbreken. We hadden geen krans. Er werd ook niet geklommen. Alleen maar gestaan, een rijtje van zeven, allemaal senior, maar wel allemaal nog met oud-Erasmiaans vuur in hun lijf. De cirkel was rond. Na zoveel jaar.

FRANS VAN DEN BAN

Slakkengang

Mijn dag was zonnig begonnen. Heel bedrieglijk zonnig bleek, want in de loop van de ochtend pakten donkere wolken zich samen en rond het middaguur bood de hemel een troosteloze aanblik.

door **MARIELLE GISPEN-PRONK**

Het belooft opeens een deprimerende middag te gaan worden. Zo’n donkere grauwsluiër over mijn tuin heen maakt een hoop gevoelens bij me los en neerslachtige gedachten kunnen niet uitblijven.

Ik heb niet veel om handen vandaag. De hoge ontspanningswaarde die aan het “dolce far niente” wordt toegeschreven is voor mij een beetje dubbel. Ik vind er nu niets aan, aan dat niets doen. Iedereen om mij heen lijkt het wel druk te hebben. Ik glij in een sombere, onrustige stemming.

Na een forse regenbui zit ik in de tuin om de geur van nat voorjaar op te snuiven en naar het melodieuze gekwinkelaar van de vogels te luisteren.

Aandachtig kijk ik naar een slak die voor mijn voeten kruipt. In tegenstelling tot de rest van mijn omgeving lijkt hij geen haast te hebben. Langzaam vervolgt hij zijn moeizame weg, zijn omgeving aftastend met zijn tentakeltjes. De vloeiende manier van voortbewegen geeft hem iets gracieus. De vooruitgang is minimaal en duurt een eeuwigheid maar als ik mij in mijn bodemloze verveling een tijdje concentreer op de vogels in de lucht is de slak even uit mijn blikveld verdwenen.

Mijn tuin zit er vol mee. ’s-Morgens zie je de zilverkleurige sporen van hun odyssee kriskras door elkaar heenlopen. Het moet voor zijn natuurlijke vijanden een koud kunstje zijn hem op te sporen: hij is traag en voorspelbaar. Het gevaar ligt overal op de loer. Ik heb pas nog gezien hoe een lijster zich meester maakte van een slak. Met zijn snavel trok hij er een van de muur en sloeg vervolgens met een paar welgemikte tikken het huisje vakkundig kapot tegen de rand van mijn balkon. Daar bleven nog wat gel-achtige vlokjes liggen; iets wat ik nooit voor slakkenlijm had gehouden als ik het niet met mijn eigen ogen had aanschouwd. Mijn schone was zal ik daar in ieder geval nooit meer te drogen hangen.

Bij daglicht werp ik mij vaak heldhaftig op als beschermvrouw van het slakkenvolk.

In de stellige overtuiging dat ze op mijn hulp zijn aangewezen bij het oversteken van de straat, til ik ze op aan hun huisje en plaats ze terug in het gras. Of ik ze daarmee een dienst bewijs weet ik niet. Het diertje zal er uren over gedaan hebben om zich uit zijn habitat te ontworstelen en de grote oversteek naar een andere voedselrijke omgeving te maken. Maar zo midden op straat maakt het volgens mij geen schijn van kans.

Dat oppakken doe ik heel behoedzaam sinds ik iets meer te weten ben gekomen over de anatomie van een slak. Ik heb altijd gedacht dat het slakkenhuisje een holle ruimte is die louter als schuilplaats moet dienen maar ik ben er tot mijn verbazing achter gekomen dat zich in het slakkenhuis de organen bevinden, zoals het hart, de maag, een long en een nier.

Als het donker wordt en ik ze niet zie dan vind ik alle slakken een gruwel. Ik heb een hekel aan ze omdat ze zich zo willoos en slachtofferig onder luidruchtig gekraak laten vertrappen. Op de heenweg worden ze door mij verbijzeld en op de terugweg, terwijl ik me voorneem goed op te letten waar ik mijn voeten neerzet, stap ik weer op de uitgesmeerde slakkenkledders.

De volgende ochtend verwacht ik een deerniswekkend slagveld van kadavers aan te treffen maar dan zie ik dat de schoonmaakploegen al weer aan het werk zijn: vliegen, mieren en vogels doen zich te goed aan de resten en na een dag is er niets meer over van de weekdiertjes dan gebroken huisjes. Nee, de lol van het slakkenbestaan ontgaat mij ten ene male.

Voor mijn oude geestesoog verschijnt de aanblik van de keuken van mijn studentenhuys waar destijds grote naaktslakken in flinke getale hun toevlucht zochten. Elke nacht om 3 uur, daar kon je de klok op gelijk zetten, maakte dit weinig aandoenlijke nudistensoort zijn opwachting bij ons. De hele keuken zat er vol mee en het was een onvoorstelbaar smerig gezicht. Mijn huisgenoten gingen driftig in de weer met het uitzetten van vallen: potjes deels gevuld met bruin bier moesten slakken lokken die daarna door de alcohol beneveld raakten en verdronken. Maar vele van deze exhibitionistische exemplaren lieten zich niet om de tuin leiden en bleven onvermoeibaar hun glibberige tocht voortzetten richting de tuindeur. Die deur kon niet meer goed dicht, de slakken zullen zich daarom welkom hebben gevoeld.

Gedreven door een morbide belangstelling heb ik ooit eens een reusachtige naaktslak – het leek wel een braadworst – bij wijze van experiment op buitengewoon gewelddadige wijze naar de eeuwige jachtvelden geholpen. Niet gehinderd door enige parate kennis van de biologie of de scheikunde vroeg ik mij af waar de uitdrukking “niet op alle slakken zout leggen” vandaan kwam. Te dom (alfa!) om te begrijpen dat een slak voor een heel groot deel uit water bestaat en dat zout van grote invloed is op het vóchthuishouding van zijn waterige lichaam, wilde ik dat “zout op een slak leggen” eens uitproberen. Wellicht kon het een handig middel worden om ze te verjagen. Dat was het ook. Maar het beest stierf hierdoor op uiterst pijnlijke wijze een ellendige dood en zo had ik het nou ook weer niet bedoeld.

Mijn tuinslak heeft een huisje. Hij doet hartstikke zijn best zich dapper door het leven te slaan. Hij neemt de tijd om zijn omgeving te verkennen en ik om zijn gangen te bestuderen. Er lijkt geen einde aan zijn tocht te komen maar op mij heeft het een kalmerende uitwerking.

Volkomen onverwacht dragen de wolken een plezierig steentje bij door weg te trekken en zonnestralen de ruimte te geven mijn tuin met goudachtig licht te bedekken. De hemel breekt langzaam open.

Verrukt kijk ik naar het oplichten van alle kleuren en ruik de explosie van geuren van de met zonlicht overgoten bloemenpracht in mijn tuin. Het effect is betoverend.

De slak leeft bij de middag zijn wolkenloze leventje.

Er komt een omslag in mijn stemming: het opgejaagde, treurige gevoel verdwijnt. Ik geniet.

En dat met zulke bescheiden middelen. Het stemt me een beetje dankbaar.

De unieke, sprookjesachtige schoonheid van de natuur met haar vele zegeningen..... zegeningen die ik af en toe best wel eens mag tellen.

Schoolreünie

Feest der herkenning

Op zaterdag 15 september is het zover: de grote schoolreünie ter gelegenheid van het 690-jarig bestaan van ons aller Erasmianum. Talloze Erasmi alumni/ae hervinden de weg naar hun dierbare school aan de Wytemaweg, herinneringen worden opgehaald, lesjes door oud-docenten bijgewoond. Meestal is het een feest der herkenning. Maar toch moet je als oud-leraar telkens weer beducht zijn voor die in alle opgewektheid, meestal door meisjes, gestelde vraag “Dag mijnheer, weet u nog wie ik ben?” (niet iedereen draagt immers een naamsticker). “Tsja, wie is dat ook alweer?”, sta je dan te bedenken, je geheugen pijnigend, het is alweer zo’n veertig jaar geleden. Soms moet je je dan als een listenrijke Odysseus uit een netelige situatie zien te redden en een passende reactie verzinnen.

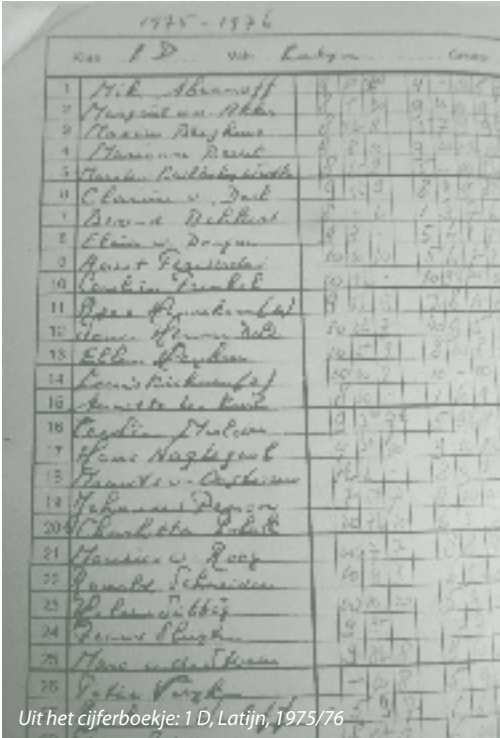
door **JAN SPOELDER**
praeceptor, decanus, conrector 1975-1987

Dit doet mij onwillekeurig denken aan een scene uit de klassieke oudheid. De oer-herkenningsscene, zoals Homerus deze beschrijft in zijn Odyssee. Wat is de situatie? Odysseus komt na tien jaar strijd om Troje en na nog eens tien jaar rondzwerven eindelijk behouden terug in zijn vaderland Ithaca. Inmiddels zijn de ‘vrijers’ in zijn paleis heer en meester, menen dat Odysseus toch niet meer zal terugkeren en dwingen Odysseus’ trouwe echtgenote Penelope een van hen tot nieuwe partner te kiezen. Dan komt Odysseus naar zijn paleis in de gedaante van een bedelaar. Zijn beschermvrouw Pallas Athene heeft hiervoor gezorgd. Niemand herkent hem. Afgekloven botten werpen de vrijers hem vol spot toe. Penelope geeft haar trouwste dienaress, de oude Eurykleia, opdracht de bedelaar goed te verzorgen en een voetbad te geven. Behulpzaam bij het wassen ziet Eurykleia op Odysseus’ dij het litteken dat hij in zijn jonge jaren tijdens een zwijnenjacht had opgelopen. De herkenning is een feit.

Zo verloopt de herkenning van een oud-leerling meestal ook. Natuurlijk niet door een fysiek litteken, maar in overdrachtelijke zin. Je ziet de leerling aan, je associeert hem of haar met een bepaalde uitspraak, bijzonder gedrag of een speciale gebeurtenis en geleidelijk volgt de herkenning. Meestal borrelt de naam van de leerling op. Maar denk niet dat dit alles vanzelf gaat. Vlak voor een reünie leg ik mijzelf ter voorbereiding huiswerk op. Mijn Erasmiaanse jaren strekken zich uit over de periode 1975-1987, de jaren van de classici Van der Velde, Baan, van der Blom, Bos en natuurlijk, niet te vergeten, de zeergeleerde Vos, buurman op de eerste verdieping. Alle cijferboekjes uit die jaren heb ik bewaard. Daags tevoren neem ik ze ter hand en neem alle namen klassengewijs door. Soms kijk ik ook nog even naar

de cijfers die ik achter de namen noteerde. Bij de een hadden de mooie cijfers al een voorspellende waarde. Voor de ander zijn de zware onvoldoendes nog altijd ernstig belastend materiaal, waarover ik het zwijgen zal doen. Geleidelijk gaat zo’n klas dan weer voor je leven. Daarnaast blader ik ook door mijn fotoboek met al die oude, alweer verkleurde klas-foto’s van de onvolprezen schoolfotograaf Kannegieter. Je herinnert je weer de leuke, de komische en soms ook minder mooie momenten. Die excursie naar Antwerpen (Heleen Kersten raakte ons kwijt en ze smeekte mij dat niet tegen haar vader te zeggen, ook nooit gedaan), de Romereis 1981 (met dat Schliemann-lied van Joost Löbler, Nickl Douma en Simon Kok), de opvoering van Euripides’ Alcestis in 1978 bij het 650-jarig bestaan van de school (met onder anderen Saskia Pothuis, Hanneke van der Lee, Robbert Huysman, Eric Lippe, Jaap Metzlar). Op deze wijze staan de meeste oud-leerlingen je weer helder voor de geest. Ieder behoudt wel zijn eigen, unieke ‘litteken’ waaraan je zo vele jaren later nog altijd voor mij herkenbaar blijft.

Zo verheug ik mij mijn oud-leerlingen weer terug te zien, de meesten nu vijftigers, dus in de kracht van hun leven. Ook mis je soms dierbare oud-leerlingen, beseffend dat degene wie het leven niet toelacht, veelal geen behoefte aan een reünie heeft. Sommigen zie ik met zekere regelmaat, zij wonen ook in Haarlem en directe omgeving (Christiaan Baardman, Jacobine Gratama, Klaartje Pompe, Elisabeth Hooykaas en ook Angélique Nelissen). Maar er zijn er ook die ik na tientallen jaren pas voor het eerst weer terugzie. En net als Eurykleia hoop ik de meesten aan een of ander eervol ‘litteken’ te herkennen. Of anders moet ik weer een list bedenken. Vivat haec societas!

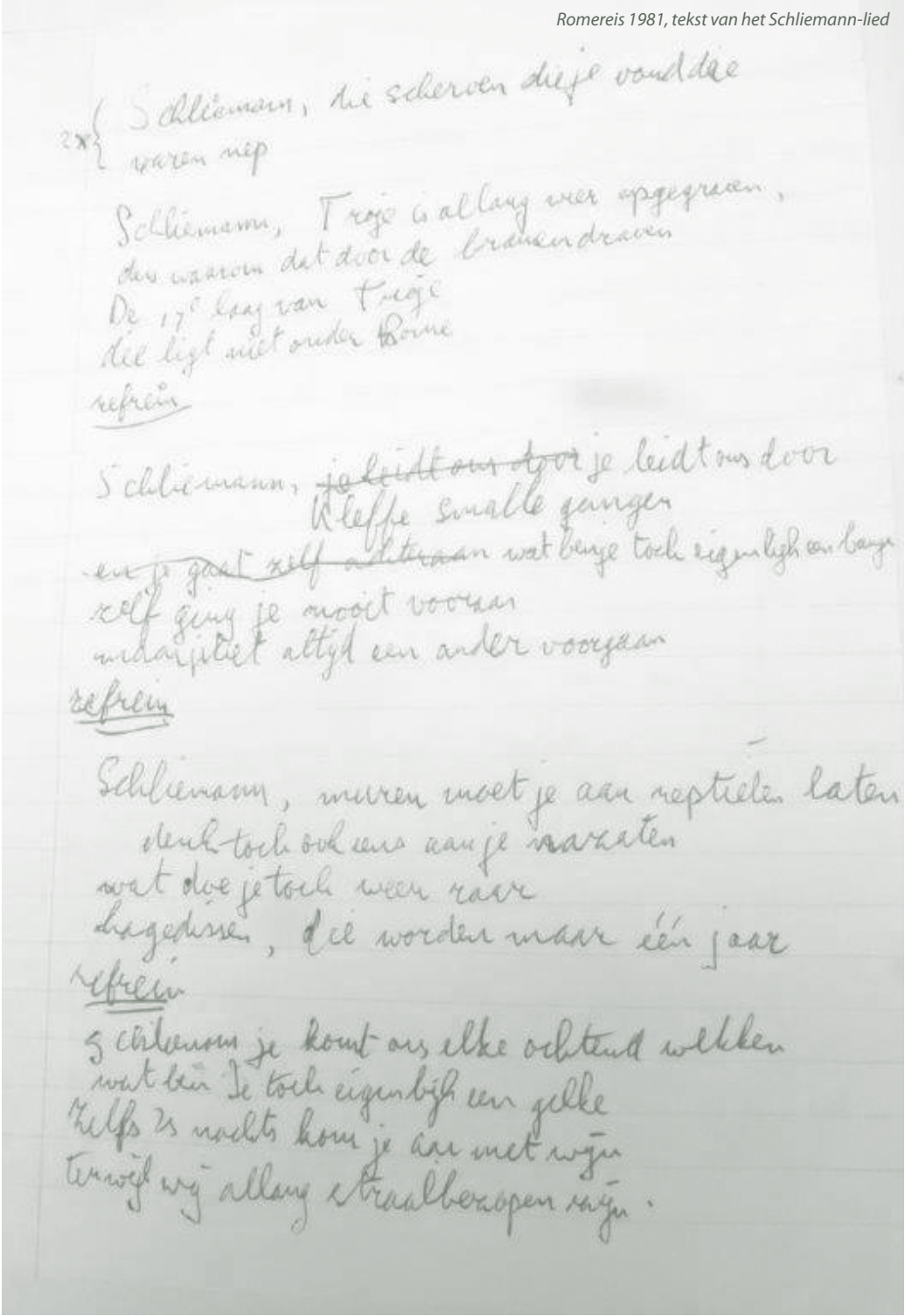
Uit het cijferboekje: 1 D, Latijn, 1975/76

Opvoering van Euripides’ Alcestis in de kleine zaal van de Doelen, december 1978, met Jan Spoelder als Hercules en Eric Lippe als Admetus

Romereis 1981, zingen van het Schliemann-lied, met v.l.n.r.: Dirk van Munster van Heuven, Walter Peteri, Simon Kok, Mickel Douma, ?, Joost Löbler, Arnold Bosman en Marjan Voss

Romereis 1981, tekst van het Schliemann-lied

‘Het Erasmiaans Gymnasium heeft een plaats in het fundament van het kaartenhuis’

Na een lange vlucht, met onze bagage door het laatste stukje tunnel lopende, zien we de massa wachtenden daar voor ons. Zoveel vreemde gezichten, het maakt ons angstig. Onze ogen scannen al die gezichten voor herkenning. Wanneer we onze familie herkennen, worden we vervuld door blijdschap.

door **W.J.A. KERNKAMP**

Alleen, in China, werd ik ziek. Net hersteld maar nog zwak liep ik voor het eerst weer buiten tussen de Chinezen. Dat was niks nieuws. Deze keer was ik er echter zeer door aangedaan. Het veroorzaakte een soort pleinvrees. Blijkbaar was ik door mijn zwakte niet meer in staat de vreemde sociale omgeving mentaal goed te verwerken. We hebben in onze (sociale) omgeving herkenningspunten nodig om ons veilig te voelen. Naarmate we minder in staat zijn de omgeving te interpreteren, hebben we meer herkenningspunten nodig. In dit geval verdween de onzekerheid na wat meer rust, en is nooit teruggekomen.

Onlangs, in een Nederlandse trein, ging ik zitten tegenover een man uit – naar mij voorkwam – Somalië. Op zich niet bijzonder. Deze man was echter buitengewoon nerveus. Ik keek rond om de oorzaak van de nervositeit te ontdekken. De andere mensen in het rijtuig hadden slechts aandacht voor zichzelf of hun medereizigers. Allen waren autochtone Nederlanders.

Enkele minuten later nam de man zijn telefoon en belde een bekende. De conversatie was in het Nederlands, over koetjes en kalfjes. Zodra het gesprek begon, ontspande hij. Het lijkt mij dat de man eenzelfde ervaring beleefde als ik destijds in China. Hij had ook een zeer effectieve oplossing voor zijn probleem.

Intensieve mentale processen

Het is niet zeker dat mijn observaties en interpretatie correct zijn. Het punt is dat elk mens zich instinctief onveilig kan voelen en dat we daar oog voor moeten hebben. Mensen zijn zich onvoldoende bewust van de intensieve mentale processen die de sociale omgeving in de gaten houden en beoordelen. Zodra die processen de binnenkomende informatie niet meer aan kunnen, gaat er een alarm en voelt men zich onveilig. Het zal duidelijk zijn dat dit punt eerder bereikt wordt te midden van een vreemde cultuur. Na 1.000.000 jaar evolutie hebben we weliswaar enorme sociale vaardigheden, maar er zijn toch ook praktische beperkingen. Je kunt er niks aan doen.

De multiculturele/multiraciale samenleving creëert een probleem doordat herkenning moeilijker wordt. De herkenning is nodig om de omgeving voorspelbaar te maken. Het effect verschilt per individu. Het probleem is groter als men sociaal zwakker staat en als de directe leefomgeving onzekerder is geworden. Daardoor concentreert zich de weerstand tegen de multiculturele samenleving in de achterstandswijken. De reactie is onvermijdelijk.

Nieuwe immigranten hebben hetzelfde probleem. Zij integreren juist niet en concentreren zich in wijken waar de leefomgeving meer vertrouwd is.

Hiermee wil ik niet zeggen dat er niet ook nieuwkomers zijn die juist wel heel gemakkelijk integreren. In China kwam ik een andere Delftse Ingenieur tegen,

Wim Kernkamp (rechts), met oude schoolvrienden Willem van der Does (links) en Frits Rosendaal

Nomaan Said. Ik had me geen betere Nederlandse collega kunnen wensen. Nomaan is niet een gemiddelde allochtoon. Integendeel, hij is superintelligent en sociaal zeer vaardig. Hij voelde de Chinese ingenieurs ook goed aan.

Het bestaan van zulke bijzondere mensen betekent niet dat de rest het voorbeeld simpelweg kan volgen. Het resultaat is dat er een tendens is om zich terug te trekken in de eigen groep. Is dit een probleem? In de Verenigde Staten zie je dat immigranten in een eerste fase zich in etnische buurten vestigen. Geleidelijk aan vermindert de afhankelijkheid van die eigen groep en voelt men zich ten volle Amerikaan. Het gaat hier dus om identiteit.

Het verschijnsel etnische buurt is zeker niet een recent verschijnsel. In de negentiende eeuw werden die buurten bevolkt met Ieren en Duitsers. Later volgden Italianen en Oost-Europeanen, enzovoort.

The American Dream

Ik heb jarenlang voetbal gecoacht in Los Angeles. De teams bestaan gemiddeld voor 80% uit spelers van wie de ouders in het buitenland geboren zijn, omdat voetbal hier niet een van de traditionele sporten is. Een van mijn teams had ik “One America” genoemd. Bij de eerste training sprak ik ouders en spelers kort toe over het belang dat onze kinderen zich allemaal samen achter het land konden scharen, vandaar de naam. Van alle teams die ik heb gecoacht was dit team (15-jarige jongens) verreweg het meest gedisciplineerde. Je ziet hier de “American Dream” in terug. Zowel ouders als kinderen worden erdoor geïnspireerd. Dat is terecht, want de samenleving staat hier meer open voor deelname van nieuwkomers dan in enig ander land. (Men bedenke zich dat zelfs als illegale immigratie helemaal stopt, de VS nog steeds meer legale immigranten toelaten dan bijvoorbeeld Europa op het hoogtepunt van de migranten-crisis, namelijk 1,2 miljoen per jaar).

De VS hebben een herkenbare identiteit waar nieuwkomers deel van uit kunnen en willen maken. Tot mijn verassing zag ik dat er in China een campagne was voor een “Chinese Dream”. Deze campagne leek goed te werken voor de Chinezen zelf, maar was zeker niet bedoeld voor buitenlanders. De

vraag is of Nederland zo’n herkenbare identiteit heeft die inspireert.

Nederland inspireert niet

Nederland is een tolerant land. Wel mooi, maar het inspireert niet. Als jij en je partner elkaar slechts tolereren is het misschien tijd om een andere partner te zoeken. Laten we eens wat anders proberen: “De Nederlandse bevolking is al sinds de Middeleeuwen onafgebroken een van de meest welvarende ter wereld. Dit komt door onze grote samenhang. Nieuwkomers, we willen dat jullie je daar zonder voorbehoud achter schaar, zodat we gezamenlijk de welvaart hoog kunnen houden”. Simpel en doeltreffend, want elkaars belang in het oog houden is het fundament voor sociale samenwerking.

Helaas wordt er op het moment in het Vrije Westen intellectueel gesleuteld aan identiteit. Moeten we onszelf wellicht als Europeanen beschouwen, of zelfs als wereldburgers? Dat zou misschien wel mooi zijn, maar mensen hebben het nodig om ergens echt bij te horen. Een kind wil belangrijk zijn bij de eigen ouders. De ouders binnen de gemeenschap. De gemeenschap binnen het land. Op wereldschaal zijn we daarentegen allemaal onbelangrijk. Wereldburgerschap kan men begrijpen, maar niet voelen. Je kunt een vrouw niet zeggen: ik hou van je want ik hou van alle vrouwen.

Het sociale kaartenhuis wordt dus gebouwd beginnend met de familie, de groep of regio, Nederland, Europa, het Vrije Westen en uiteindelijk de Wereld. Ieder hoger niveau heeft een zwakkere emotionele band en is daardoor afhankelijk van een gezond lager niveau. Het lijkt tegenstrijdig, maar als het individu zich niet meer herkent in Nederland veroorzaakt dat een verminderde identificatie met Europa.

Het Erasmiaans Gymnasium heeft een plaats in het fundament van het kaartenhuis. Het is belangrijk dat de school een traditie heeft die teruggaat tot in de Middeleeuwen. We moeten eerst onze eigen tradities en gemeenschap kennen. Daarna pas zijn we klaar om andere gemeenschappen uit te nodigen. De eerste vraag die andere gemeenschappen stellen is namelijk: wie zijn jullie Nederlanders?

Wim Kernkamp

Wim zat van 1972 tot 1978 op het Erasmiaans. Daarna studeerde hij Maritieme Techniek en Hydrodynamica in Delft. In 1987 verhuisde hij met zijn Amerikaanse vrouw naar de Verenigde Staten. Hij woont in Los Angeles. Na eerst in de jachtbouw te hebben gewerkt, is hij al ruim 20 jaar als consultant aan de slag in de vliegtuigindustrie. Cultureel is hij een Amerikaan geworden. Zijn kinderen spreken geen Nederlands. Wel is hij nog steeds Nederlands staatsburger en volgt met belangstelling de politieke en maatschappelijke ontwikkelingen in zijn vroegere vaderland. Vandaar het verzoek van Tolle belege aan Wim om over herkenning en herkenbaarheid te schrijven.

All that jazz

Tomek van Leeuwen deed in 2013 eindexamen aan het Erasmiaans en besloot op goed geluk auditie te doen aan het conservatorium. Nu is hij een veelgevraagd bassist en breekt hij met zijn band The King Swings een lans voor de traditionele jazz.

door **LEONTIEN FRENKEL**

Met je gymnasiumdiploma op zak ging jij naar het conservatorium. Hoe ben je tot die keuze gekomen?

“Ik wist niet zo goed wat ik wilde, maar was veel bezig met muziek maken. Op school speelde ik op de bandjesavond met de jazzband ‘Water in de hal’. Ik deed ook mee met het schoolorkest onder leiding van Jim Roodnat. We mochten spelen in het Concertgebouw bij een wedstrijd tussen alle gymnasia van Nederland. Ons orkest was een bij elkaar geraapt zootje. Er waren lang niet genoeg strijkers om symfonische werken te kunnen spelen. Maar ik heb er veel aan gehad. Als je eenmaal samen speelt met leeftijdsgenoten krijg je ineens de smaak te pakken en ga je hard studeren. Ik speelde toen net contrabas en kon nog niet strijken, wat je wel moet doen met klassieke muziek. Ik heb toen gewoon alles geplukt. Het stuk kreeg zo een heel ander karakter”.

“In mijn eindexamenjaar, waarin we druk waren met het maken van een studiekeuze, ben ik op goed geluk naar een open dag van het conservatorium gegaan. De Open Dag in Amsterdam vond ik zo gaaf, dat ik besloot om auditie te doen, hoewel ik het niveau voor conservatorium eigenlijk nog niet had. Ik heb auditie gedaan in Amsterdam en Rotterdam. In Amsterdam werd ik toegelaten voor de vooropleiding, in Rotterdam tot het eerste jaar. Toen moest ik de beslissing nemen: direct beginnen in Rotterdam of een soort tussenjaar nemen met de vooropleiding in Amsterdam. Ik heb gekozen voor Rotterdam”.

Hoe heb je de audities ervaren?

“Dat was nog wel een ding. Mijn auditie in Amsterdam viel op dezelfde dag als het biologie-eindexamen. Ik had aangegeven dat dat eigenlijk niet te doen was: eerst auditie doen en dan terugracen om op tijd te zijn voor het examen. Maar het conservatorium wilde dit niet veranderen. Dat vind ik nog steeds vreemd. Tijdens mijn biologie-examen was ik nog helemaal met mijn hoofd bij die auditie. Ik heb het examen ook maar net gehaald”.

Wat hielden die audities in?

“Er is een praktijkgedeelte en een theoretisch gedeelte. Voor de praktijk bereid je een paar liedjes voor en dan mag je zelf kiezen of je je eigen band meeneemt of speelt met een band van het conservatorium. Je moet ook dingen doen die je niet kunt voorbereiden, zoals iets van het blad spelen en solfège. In Amsterdam was vooral het theoretische gedeelte heel lastig”.

Op welke leeftijd ben je begonnen met muzieklessen?

“Op mijn zevende ben ik begonnen met dwarsfluit, op mijn negende met saxofoon. De contrabas kwam later, ik denk dat ik in de tweede klas zat, ik was veertien, vijftien jaar. Iedereen begint wat later met het spelen van dit instrument. Er zijn ook mensen die eerst cello hebben gespeeld, dat is wat kleiner en vriendelijker in het begin. Bas is een instrument met een hoog instapniveau. Het duurt wel een tijdje voordat je er echt iets mee kan”.

Waarom heb je uiteindelijk gekozen voor de contrabas?

“Ik wilde eerst heel graag ver komen met saxofoon, maar toen ik bas ging spelen werd ik al vrij snel voor allerlei dingen gebeld, omdat het een instrument is dat niet veel gespeeld wordt. Het is moeilijk om ermee te beginnen en het is een zwaar en onhandig instrument. Als je je er een beetje in verdiept, gaan mensen je al snel vragen voor van alles. Ik vind het een heel mooi instrument, de klank spreekt me erg aan”.

Had je direct een eigen instrument?

“Nee, in het begin heb ik de instrumenten gehuurd. Maar als je door hebt dat je ermee verder wilt gaan, dan is de keuze snel gemaakt. In plaats van elke maand huur betalen heb ik een eigen bas gekocht. Sinds kort heb ik er zelfs twee. De tweede is nog mooier en breder qua geluid. De bas die ik al had wil ik niet verkopen. Daar ben ik op begonnen en hij is een stuk kleiner dus makkelijker te vervoeren. Het zijn twee verschillende instrumenten. Ik probeer ook klassieke dingen te doen en ik merk dat de ene bas echt beter is om klassieke stukken op te spelen dan de andere”.

Speel je nog wel eens saxofoon?

“Heel af en toe. Dat gaat in vlagen. Als het rustig is met optredens dan pak ik wel de dwarsfluit of de saxofoon erbij. Ik speel ook veel piano, om daar wat handiger in te worden. Dat is essentieel. Piano is belangrijk voor alles: voor componeren, improvi-

seren, om overzicht te krijgen”.

“Als saxofonist kun je voor de band gaan staan en de aandacht opeisen, met de bas neem je over het algemeen een begeleidende rol aan die mij goed ligt. Ook qua persoonlijkheid, ik houd mij een beetje op de achtergrond. Maar ik wil ook wel eens de aandacht”.

Heb je een bepaalde richting gevolgd op het conservatorium?

“Toen ik binnenkwam had ik geen flauw idee. Ik voelde me met jazz op mijn gemak en vond dat ik wel aardig kon spelen. Maar toen kwam ik op het conservatorium met leeftijdsgenoten die mij voor mijn gevoel vierkant naar huis speelden. De eerste twee jaar heb ik gewoon op alles ja gezegd om ervaring op te doen: optredens voor een paar tientjes, in kroegen, in wat voor bezetting dan ook en in allerlei stijlen. Ik speelde in alle ensembles

voor school. Dat was heel druk en in de loop van de tijd ben ik me meer gaan focussen op de traditie van de jazz. De afgelopen vier jaar heb ik vooral gekeken naar wat de contrabassisten deden in de hoogtijdagen van de jazz. Dat heb ik bestudeerd en heb ik geprobeerd na te spelen. Het is in de mode om op zoek te gaan naar een nieuw, modern geluid. Dan wordt vaak de stap overgeslagen van de oorspronkelijke manier van spelen, waar het eigenlijk vandaan komt. Ik heb me juist traditioneel opgesteld de afgelopen vier jaar, maar in mijn master in Amsterdam komend half jaar ben ik van plan het wat anders aan te pakken en een andere, wat modernere richting op te gaan. Ik wil kijken of ik mijn eigen stem kan vinden”.

Hoe ziet je komende studiejaar eruit?

“Ik heb me aangemeld voor een uitwisselingsproject van het Erasmus Exchange Program. Komend half jaar ga ik naar Amsterdam en dan mag ik nog aan twee andere conservatoria in Europa studeren. Ik ga ook een half jaar naar Parijs en een half jaar naar Berlijn”.

Vorig jaar heb je je bachelors in Rotterdam afgerond. Wat heb je het afgelopen jaar gedaan?

“Ik heb dit jaar veel geschnabbeld. Je wordt tijdens het conservatorium erg bang gemaakt dat er weinig werk te vinden is. Je hebt een soort doembeeld in je hoofd, het jaar na het conservatorium staat bekend als het zwarte gat. Dat je ineens geen school meer hebt en de hele dag naast de telefoon zit te wachten totdat je optredens krijgt. Maar dat is tot nu toe veel minder erg dan ik had verwacht. Dat komt omdat ik bassist ben en tijdens mijn opleiding al best veel speelde”.

Moet je erg je best doen om optredens te regelen?

“Meestal word ik gebeld voor van alles en nog wat via connecties en netwerken. Of je wisselt na een jamsessie contactgegevens uit en dan belt iemand je opeens. Het is vaak kort dag en chaotisch met de planning. Als ik een rustige periode heb, probeer ik optredens te regelen met mijn eigen band The King Swings. Als ik niet speel ben ik vrij. Het is een heel aparte manier van werken. Ik heb een heel ander soort leven dan leeftijdgenoten die net zijn afgestudeerd en een baan hebben. Maar het bevalt mij heel goed”.

Heb je veel optredens rond North Sea Round Town en North Sea Jazz?

“Ik speel veel in het Mart Café in de markthal. Met veel grote solisten, heel gaaf. Soms speel ik met mijn eigen band op Rotterdam centraal. Tijdens North Sea Round Town speel je in kroegen die normaal geen jazz programmeren. Deze periode is heel gaaf met van alles en nog wat”.

“Vorig jaar heb ik op North Sea Jazz gespeeld. Dat was een van de leukste optredens tot nu toe in mijn carrière. Op een beetje knullig podiumpje, buiten bij alle eettentjes, maar wel op North Sea Jazz. De Codarts Young Talents-afdeling had dat geregeld. North Sea Jazz is een festival waar ik al jaren naar toe ga en dan sta je daar zelf te spelen, met je eigen band en eigen composities. Dat gaf een enorme kick! Ik probeer ernaar toe te werken dat we een keer in een echte mooie zaal daar kunnen spelen. Dat is iets voor de lange termijn, het is heel moeilijk om binnen te komen. Maar ik geloof erin dat dat gaat gebeuren vroeg of laat”.

“De muziek die ik met mijn eigen band maak, wordt af en toe als oubollig bestempeld, maar de mensen zijn vaak laaiend enthousiast. Dit soort jazz hoor je nauwelijks op North Sea Jazz terwijl het publiek het toch heel leuk vindt. Ik probeer met The King Swings een nieuwe generatie warm te maken voor de traditionele jazz. Want het zou toch jammer zijn als het op een gegeven moment helemaal verdwijnt”.

Op 9 november 2018 treedt Tomek van Leeuwen op met zijn band The King Swings in de Eduard Philips Zaal van de Doelen.

www.tomekvanleeuwen.com

*Ihr naht euch wieder, schwankende Gestalten,
Die früh sich einst dem trüben Blick gezeigt.*

Het Juiste Woord – herinneringen aan het Erasmiaans van 60 jaar geleden

Het Erasmiaans van zestig jaar geleden, hoe was dat? Het heeft mijn leven verrijkt maar het was meestal niet leuk. Dat lag deels aan mij, en deels aan de school.

door **MARTIJN KATAN**

Outsider

Ik was op het Erasmiaans op allerlei manieren een buitenstaander. Allereerst was ik geen Rotterdammer. Die eerste schooldag, op 4 (?) september 1957, stond ik op de binnenplaats tussen 120 eerste-klassers van wie ik er niet één kende. Ik woonde in Arnhem, aan de rand van het bos, en nu moesten we verhuizen vanwege het werk van mijn vader. Ik was net een paar dagen in Rotterdam en vond het er vreselijk. Wat ook afstand schiep was dat mijn ouders Joden waren die ternauwernood de tweede wereldoorlog hadden overleefd. Mijn moeder had in de oorlog bijna al haar familieleden en haar beste vriendin verloren. Dat hing als een zwarte regenwolk boven mijn jeugd; ik hield er een vaag maar constant gevoel aan over dat de wereld om mij heen niet veilig was.

Verder had ik op de lagere school de tweede klas overgeslagen en was daardoor een jaar jonger dan de rest. Ieder schooljaar werd dat verschil groter, want ik bleef nooit zitten en anderen wel. Ik zat dus als dertienjarige in een klas met pubers van vijftien; die kloof was moeilijk te overbruggen. Ik was het knapste jongetje van de klas, ook dat schiep isolement. Tegenwoordig schijnen schoolprestaties je aanzien onder medeleerlingen te vergroten, maar toen niet. En tot slot kwam ik uit een ander milieu dan de kinderen die de toon aangaven. Zij woonden in Kralingen en sommigen van hen droegen de grote namen van het Rotterdamse bedrijfsleven: Hudig en Veder, Van Beuningen, Slavenburg, Mees en Zoonen, Abraham van Stolk, Van den Broek en Bakema. Zo heetten René, Coen, Guusje, Hans, Bram en Eric van achteren. Ze waren meestal heel aardig en hadden geen kapsones, maar ik was de zoon van een handelsreiziger en voelde me de mindere. Naar ik later leerde was dat standsverschil niet helemaal ingebeeld; ouders konden een breuk forceren in de relatie van hun dochter met een schoolgenoot als ze vonden dat de jongen niet van hun stand was. Ik hoorde toen ook van klasgenoten dat ik niet de enige was wiens zelfvertrouwen had geleden onder die standsverschillen.

Twee voorbeelden ter illustratie. Voor we met de klas naar schoolzwemmen gingen sprak een leraar ons toe dat we niet neerbuigend mochten doen tegen de badmeesters en het zwembadpersoneel. Neerbuigend? Tegen een badmeester?! Pas recent realiseerde ik me waar dit over ging. Vermoedelijk hadden sommige kinderen thuis een dienstmeisje, tuinman of chauffeur, en de badmeester moest niet worden aangesproken als ware hij huispersoneel. Nog zoiets: als het regende kwamen sommige kinderen aangefietst met een geel waterdicht pak aan. Veel beter dan een regenponcho, maar hoe kwamen ze eraan? Later realiseerde ik me dat dit het oliegoed was waarin ze zeilden op de Kralingse Plas. Ik kende zeilboten alleen uit de stripverhalen van Kapitein Rob.

Veel woorden, weinig cultuur

Ik had het als outsider niet gemakkelijk, maar de school zelf was ook geen warm bad. Het Erasmiaans van eind jaren vijftig deed zich voor als de hoeder van klassieke cultuur en gedachtegoed, maar in de praktijk was het vooral stampen geblazen, zo’n beetje als nu leerlingen op een Koranschool de Koran uit het hoofd leren. Wij hoefden geen teksten te memoriseren, behalve de eerste tien regels van de Odyssee voor geval iemand vroeg: ‘Zeg eens iets in het Grieks?’ Wat we wel moesten stampen waren werkwoordsvormen, duizenden werkwoordsvormen. Mijn oude schoolgrammatica vermeldt dat het Latijnse werkwoord 6 tempora kent, 3 modi en 2 genera. Met verbale en nominale vormen mee leverde dat voor de eerste conjugatie circa honderdtachtig werkwoordsvormen (wij prijzen, dat ik geprezen worde, zullende prijzen, dat ik geprezen hadde, geprezen te zullen worden...). Vermenigvuldig dat met vier conjugaties plus de capioconjugatie plus de onregelmatige werkwoorden dan levert dat zo’n duizend werkwoordsvormen, en dan reken ik nog niet eens de optativus purus mee, ‘moge hij wassen’, de optativus potentialis, ‘hij zal wel wassen’, de optativus obliquus en de optativus iterativus. Daar kwamen duizenden verbuigingen van substantiva, adjectiva etc. bij en dan nog het Grieks, dat meer vormen telt dan het Latijn. Het ideaal was dat je elke vorm van elk woord prompt kon identificeren en vertalen. Een Latijnse repetitie bevatte daarom vaak opgaven van het type vinci (3). Dan moest je drie betekenissen van vinci opschrijven.

Bij het lezen van de klassieke teksten ging het niet om de inhoud, het ging erom dat je geen gerundium aanzag voor een gerundivum. In Livius werd gevocht, in de Odyssee veel gereisd, bij Xenophon trokken ze acht dagmarsen verder, Vergilius had het over bijenteelt en Cicero was boos op ene Verres die beelden had gejat, maar dat deed er allemaal niet toe. Waar het om ging was: wat betekent ‘pandimus’ in regel 234?

Ook het onderwijs in de moderne talen was gericht op vertalen. ‘Schwere Wörter’ gaf de betekenis van 900 Duitse woorden waar Hollanders moeite mee hebben, van Abgefeimt tot Zuversichtlich. Stampen! Je moest woorden en woordvormen leren zodat je Duitse, Engelse en Franse teksten kon vertalen. Wat leverde dat op? Niet de vaardigheid om je in het buitenland te redden. Op de jaarlijkse promotiebijeenkomst in de St. Laurenskerk sprak de president-curator van de school Mr. Schadee een geestige, erudiete rede uit, zoals je dat verwacht van een telg uit de Rotterdamse aristocratie. Hij sprak op de beschaafde toon die tegenwoordig aardappel-in-de-keel heet. Over moderne talen zei hij: ‘Er is ook kritiek op de gymnasiale opleiding. De gymnasiast kan in Londen de weg naar Piccadilly Circus niet vragen.’ Maar dat vond hij ook nergens voor nodig, want ‘de gymnasiast heeft voldoende initiatief om het zelf op

een kaart te vinden’. Beschaafd gelach in de zaal.

Engels, Frans en Duits spreken heb ik mezelf dus bijgebracht. Die ingestampete woordenschat hielp daar wel bij. Maar over de grote Europese schrijvers – Goethe, Shakespeare, Dante, Proust – hoorden we weinig of niets. We lazen een toneelstuk van Sartre, Les Jeux sont faits, maar verder heb ik de Franse, Duitse en Engelse literatuur zelf moeten ontdekken. Dat was maar goed ook, want alles wat de school ons aan leerstof opdrong stond mij automatisch tegen.

Wat het gymnasium mij wel heeft bijgebracht is het blijven zoeken naar het juiste woord. Wat bedoelt de schrijver, wat is de essentie? Ik herinner me mijn vreugde toen ik bij een Duits proefwerk een perfecte vertaling wist te bedenken voor ‘aus dem Vorliegenden’, namelijk ‘uit de gegevens’. Dr Wareman wist dat te waarderen en citeerde het bij het uitdelen van de cijfers. Later kwam ik hem tegen aan de Universiteit van Amsterdam, waar hij docent was geworden. Zo’n overstap was niet ongebruikelijk, het peil van een leraar aan het Erasmiaans deed soms niet onder voor dat aan de universiteit. Onze biologieleraar Fuchs werd bijvoorbeeld hoogleraar in Delft.

De betekenis van een woord proeven op het puntje van je tong, dat heeft het Erasmiaans mij geleerd. Maar cultuur, denken en zingeving stonden niet hoog op het programma. Pas recent heb ik mij gerealiseerd wat een fascinerende, tragische man Desiderius Erasmus was en wat een belangrijke boeken hij heeft geschreven. Het enige wat wij in zes schooljaren over hem vernamen was een grap van onze wiskundeleraar: ‘Als hij de klok hoort slaan, slaat hij zijn bladzijde om’. Dat sloeg op het standbeeld op de Coolsingel van Erasmus een boek lezend.

Pesten

Deze wiskundeleraar had de wind eronder; in mijn dagboek van destijds lees ik hoe hij een oorvijs uitdeelde aan een klasgenoot. Anderzijds waren wij meedogenloos als we de kans kregen. Ik krimp nog ineens van schaamte als ik eraan denk hoe we onze leraar Nederlands hebben gepest. We moesten bij hem ‘Van den vos Reynaerde’ vertalen in modern Nederlands en verveelden ons daarbij te pletter. We maakten daarom papieren vliegtuigjes met spelden in de kop, die trillend in het schoolbord bleven steken als je hard genoeg gooide. Een klasgenoot die thuis chemie bedreef als hobby maakte een keer in de klas zwavelwaterstof, zodat de hele klas stonk naar rotte eieren. Als het de bedoelde leraar te veel werd, greep hij met een gemartelde uitdrukking op zijn gezicht naar het gordijn naast zijn tafeltje. We moeten hem diep ongelukkig hebben gemaakt.

Vergeleken daarmee was wat we uithaalden met de jonge biologieleraar Fuchs eerder goedmoedig. Op zijn verjaardag kwamen we in feestkledij op school en deden een polonaise door de gangen, zingend: ‘Fuchs is jarig, Fuchs is jarig, hoi hoi, Fuchs is jarig’. Hij leek niet te merken dat we hem in de

maling namen. Hij had iets ontwapenends over zich en zijn enthousiasme voor zijn vak maakte hem in zekere zin onkwetsbaar. Hij bracht de nieuwe ontdekkingen van de biochemie mee van de universiteit. Als ik zijn stencils van de citroenzuurcyclus bekijk (ik heb ze bewaard) voel ik opnieuw de opwindende van toen: je kon levende planten en dieren begrijpen als een samenstel van moleculen. Mede door Fuchs ben ik biochemie gaan studeren. Het was voor mij een grote voldoening dat hij in de zaal zat bij mijn inaugurele rede als hoogleraar en ik het publiek kon vertellen hoeveel hij voor mij had betekend.

Gym en tekenen

Mijn favoriete vakken waren gymnastiek en tekenen. Gymleraar Moerman leerde ons teamsporten als kastiebal, volleybal en softbal. Hij liet ons ook kennis maken met de Olympische sporten discusswerpen, speerwerpen (gooien in de juiste hoek zodat de speer in de grond blijft steken) en kogelstoten (aan het einde van de stoot je lichaam draaien zodat je niet over de streep stapt). We deden obstakelraces door het gymlokaal waarbij we leerden risico’s in te schatten en verantwoordelijkheid te nemen voor elkaars veiligheid. Circus Moermanski!

Zodra het mooi weer was gingen we naar het Park, want de school had geen sportveld. Wij jongens gingen lopen (jongens en meisjes hadden gescheiden gym) en Moerman gooide de sportspullen in de zijspan van zijn legergroene Norton en scheurde over de Westzeedijk richting Park. Ik mocht wel eens mee achterop. Als ik mijn ogen sluit hoor ik het geronk van de motor en voel ik de wind door mijn haren suizen. Moerman verveelde ons wel eens met verhandelingen over zijn kijk op de wereld, maar mijn liefde voor bewegen en sporten dank ik mede aan hem.

Mijn andere favoriete vak was tekenles. Bij Spuijbroek was dat meer dan tekenen: we maakten beelden van zandsteen, etsen van linoleum, schilderijen. Ik was er niet goed in, maar net als bij Fuchs gaf het mij het gevoel dat er in de wereld grootse dingen te beleven waren.

Meestal vond ik de school echter moordend saai. Het ergst waren de geschiedenislessen van een leraar die het hele uur vragen dicteerde plus bijbehorende antwoorden, ieder lesuur opnieuw. Deed hij dat om ons koest te houden? Om de zoveel tijd gaf hij een repetitie waarvoor je een serie vragen en antwoorden uit je hoofd moest leren. Ik was braaf, kon goed leren en haalde tienenvoor geschiedenis, maar de verveling was zagend. Het jaar daarna kregen we gelukkig E.M. Janssen, bij hem hoefde je nooit te vervelen.

Ons onderwijs in de natuurkunde en scheikunde was gebrekkig. Pas op de universiteit realiseerde ik mij met schrik dat ik nooit goed had geleerd wat licht was of elektriciteit. Onze scheikundeleraar praatte veel maar bracht ons niet bij wat we moesten weten. Hij kwam wel regelmatig ‘buurten’ zoals hij dat noemde. Dan schoof hij bij twee meisjes in de bank en begon gebbetjes te maken. Dat vonden zij niet leuk. Een paar weken voor het eindexamen deelde hij een aantal stencils uit waarop hij in slecht leesbare lettertjes de leerstof voor de scheikunde had uitgeschreven. Die moesten we maar bestuderen.

Werkweek

Boven deze brei van saaie lessen steekt in mijn herinnering één week uit als een bergtop. Dat was de werkweek der vijfde klassen, van 26 tot 31 maart 1962. Een werkweek was leren plus avontuur. Dat begon al bij de kleding. De jongens verschenen bij de bus zonder stropdas, velen met een trui in plaats van een colbertjasje aan en menigeen droeg zelfs een spijkerbroek. Spijkerbroeken waren iets voor arbeiders, daarin kon je je niet vertonen, maar voor de werkweek gingen die conventies overboord. Zelfs sommige meisjes droegen spijkerbroeken. Met de sluiting opzij natuurlijk, een meisje in een broek met gulp was ondenkbaar.

We kregen die week intensief les over onderwerpen die de leraren zelf hadden uitgekozen. Onze Franse leraar, meneer Boas, onderwees ons over machinaal vertalen. Amerikaanse onderzoekers deden destijds

de eerste pogingen om buitenlandse teksten met computerprogramma's te vertalen in het Engels. Boas legde uit wat voor fouten computers daarbij maakten en wat dat zei over het wezen van taal en over de verschillen tussen Nederlands en Frans. Waarom zegt een Fransman 'dans la rue' en wij 'op straat'? Fascinerend.

Onze Griekse lerares, mevrouw d'Hane-Scheltema, legde ons de gedichten van Sappho voor. Ze liet zien hoe Boutens, Ezra Pound, Leopold en Horatius die gedichten hadden vertaald en daagde ons uit om ze zelf te vertalen. 'Als een appel, gerijpt tot in rood aan het eind van een takje...'. Het feit dat de meeste gedichten slechts als fragmenten overgeleverd waren maakte het nog intrigerender.

Op een discussieavond kwam het gesprek op de dichter Gerrit Achterberg, die twee maanden daarvoor was gestorven. De leraren en sommige leerlingen kenden zijn poëzie en voor hen leek zijn dood van grote betekenis. Ik wist van niets, kocht zodra we terug waren de bloemlezing 'Voorbij de laatste Stad' bij Voorhoeve en Dietrich op de Nieuwe Binnenweg en had eindelijk het gevoel dat iemand mij begreep. Ik droeg de gedichten van Achterberg maandenlang op zak en ken er nog steeds meerdere uit mijn hoofd: 'De morgenmerel gorgelt / Bekers bittere wijn / ... Misschien is daar mijn liefde voor gedichten begonnen.

Tussen jongens en meisjes gebeurde er in zo'n week ook heel wat. Over mijzelf zwijg ik discreet maar de liefde van Erik en Karine was zo publiek, daar mag ik best over schrijven. We maakten er een lied over op de wijs van het gefloten thema uit de film Bridge on the River Kwai:

*'Héhé, heb je Van Soest gezien?
Neenee, z'is in het bos misschien.
Zozo, wie is er meehee?
Het is de praesès van dé CHJeee'*

Die praeses van de Christelijk Hervormde Jeugdraad CHJ was Erik Hofmans. Iedereen leefde mee met de romance tussen hem en de mooie, blonde Karine van Soest. Wat een bevrijding om dat lied die vrijdag direct uit de bus op de binnenplaats van de school uit te brullen!

Onder leiding van Erik Hofmans en Jop Pannekoek beleefde Tolle Lege in datzelfde jaar 1962 een topjaar, culminerend in het Lustrumnummer. Thema: Het Woord. Het begon met een Praefatio van de president-curator, meer voorwoorden, veel gedichten, literatuur of pogingen daartoe, een collage en aan het eind een grammofoonplaatje met een liedje van Jop. Ik was dat jaar administrateur van het blad, zo hoorde ik er toch een beetje bij.

In dat lustrumnummer stond ook het programma van de Paasbondsavond 1962, te houden in gebouw Palace. Een programma op niveau: voor de pauze de eenakter 'Orestes', geschreven en geregisseerd door Erik en na de pauze 'Harlekinaade' van Terence Rattigan onder regie van Jop Pannekoek, alles gespeeld door leerlingen. Vervolgens bal na tot 3 uur, met dixielandband The Railroad-city Seven.

Naarmate het later werd werden de zeden losser, met als hoogtepunt een luid meegebruld Rama, in pyama, Rama is zo lekker vet, yeah yeah yeah.

Balans

Het Gymnasium Erasmianum van rond 1960 was geen perfecte school. Ik verveelde mij er intens, het pretendeerde meer cultuur in te houden dan het in werkelijkheid bood en als voorbereiding op een bètastudie was het niet geweldig. Toch heeft het mij in contact gebracht met dingen van grote waarde, al was dat soms tegen heug en meug.

Na mijn eindexamen schoof ik alle Grieks en Latijn vol walging van mij af. Een paar jaar geleden zag ik echter op een kleine reünie (dank, Aryan!) onze Griekse lerares terug en zij gaf mij ter plekke haar prachtige vertaling van Ovidius' Metamorfosen cadeau. Die heb ik vervolgens verslonden. Wat een aangrijpende teksten en wat bleken die oude mythen een wezenlijk deel van mijn wereld te vormen! Soms moeten de dingen rijpen.

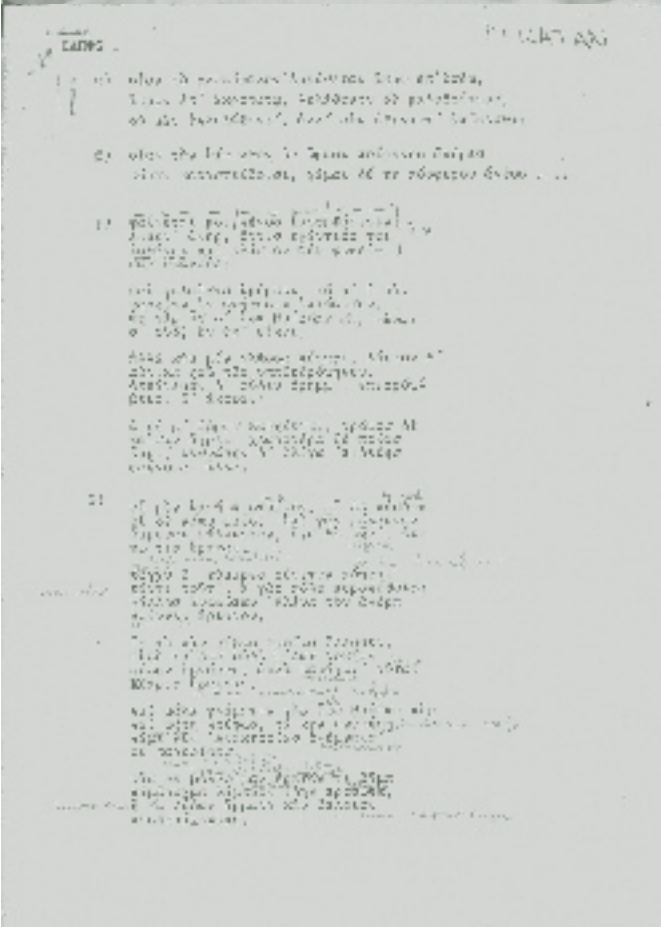
Bovenal heeft het Erasmiaans mij bijgebracht dat je moet blijven zoeken naar het juiste woord. Als dit verhaal u enigszins heeft kunnen bekoren is dat mede te danken aan de school van toen.

Zingen op de binnenplaats na terugkeer van de werkweek

Pokeren met de leraar Frans tijdens de werkweek

De verjaardag van meneer Fuchs

Wat voorbij is, bestaat pas werkelijk

Herkennen, her- kennen, opnieuw kennen, wat misschien verdwenen was, duikt plotseling weer op. Het Erasmiaans. De duizelingwekkende hoeveelheid ervaringen, de gevoelens, de ontmoetingen, de liefde en het verdriet erom, opgedaan daar aan de Wytemaweg. Dat hele intensieve leven dat min of meer in die banken, op die harde stoeltjes achter die lelijke tafeltjes, is begonnen. Een verzonken leven, een reservoir van een voorbij verleden. *Maar wat voorbij is, bestaat pas werkelijk.*

door **GEURT GAARLANDT**
(eindexamen 1966)

Niets verdwijnt uit het onzichtbare, vage, zwevende geheugen, uit dat ijle gebied waar alles ligt opgeslagen van wat ooit bedacht, gevoeld en verdronen werd.

Stap de school binnen na bijvoorbeeld vijftig of zestig jaar, loop de trappen op, zie de teksten op de muur, de hoge ramen, hoor de keiharde bel overgaan, ruik de gymzaal, voel hoe het klinkt, je voetstappen door de gang. Alles is herkenning, alles breekt open en los. De stemmen, het dichtslaan van de deur bij Nederlands, het rennen om op tijd te zijn. Daar staan de uren-vrij op het bord. En verderop draagt de amanuensis een geraamte de klas in. De claviger vangt de laatkomers op, de rector, ach de rector, die herken je niet, die is altijd ergens anders.

Maar Baan, Bos, Bongers, Boas, Brusse, Brada (begonnen alle lerarennamen met een B?) die zie je 's nachts, in je droom, de gezichten van een niet geleerd proefwerk, een verkeerd begrepen opdracht, de angst van een onverwachte overhoring ('hij heeft blaadjes bij zich'). Zij zijn de gezichten van je rapportcijfers.

Ze zijn er niet meer, en toch wel. Als je hun lokaal binnengaat, en je de muren bekijkt met posters, een landkaart, een verbleekte foto in een lijst, dan zie je ze, hoor je het verhaal van Boas, de grammofoonplaat die Janssen afspeelt met de redevoeringen van Churchill en Hitler, de volleybalfluit van Moer-

man, de sonore stem van Deen, de klap van de raamsleutel op de vensterbank waarmee Wareman het einde van een repetitie aankondigt, de sarcastische lach van Krijgsman, de brul van claviger Blauw, de gitaar van Mulder...

Dit is de plattegrond van de jaren waarin je ontstond. Toneel, literatuur, sport, de Oude en Nieuwe Talen, de wondere wereld van schei-, natuur- en wiskunde, de dagen en jaren van wie je zou worden.

Wanneer je het hek passeert, de binnenplaats op, dan ben je op hetzelfde moment terug. Thuis. In een ondeelbaar ogenblik is er de herkenning: je herkent jezelf, je bent terug in het kind dat je was, en bent gebleven.

Is dat het: de herkenning van jezelf? Jezelf: de benaming van een niet uit te leggen fenomeen, het 'zelf'. Je moet 'jezelf zijn', γνωθι σεαυτόν, ken uzelve, maar 'zeg me wie ik ben'.

Toch is dat het misschien: het Erasmiaans binnenstappen – het gebouw, het fietsenhok, de binnenplaats, het kamertje van de claviger – en op hetzelfde moment sta je oog in oog met jezelf. Schok der herkenning? Een feest der herkenning? Mooi, pijnlijk, verdrietig, gelukkig? Van alles wat. Maar al snel sta je ook oog in oog met de anderen, je klasgenoten, bekende en onbekende. En dan pas is er werkelijk sprake van herkenning. Nee, niet van

de gezichten, heel vaak zijn die veranderd en verouderd. Het is het oude patroon, de oude dynamiek, het voor een paar uur opgenomen worden in een ooit vertrouwd ritme.

Herkenning, de illusie van een 'eeuwig nu'. Socrates, Plato, Vergilius, Caesar, Xenophon. Hoeveel doorwaadbare plaatsen zijn er naar het Atlantis van de jeugd. Hoeveel parasangen tot we aan de zee zijn: Thalassa, Thalassa! De zee aan vroegere indrukken, de oceaan aan ondergedoken gevoelens, de nooit af te stoppen weemoed.

Bestaan er "mooiste" momenten van herkenning? Is er zelfs misschien één mooiste moment?

Een overtreffende trap in herkenning is vreemd. Herkenning is een 'toestand', een gevoeligheid voor de ander, een openheid om wat geweest is te ervaren alsof het vandaag opnieuw begint. 'Herkenning' is een toverwoord, een salto mortale in jezelf, een ontmoeting met iets wat er altijd was en ineens actueel is.

Woorden voor het onzegbare.

'Wat is jouw mooiste moment van herkenning?' Het zal je maar gevraagd worden. Tolle belege durft! Goed dan. Eén uit die zee van momenten.

Ik ben Haemon in Antigone, het toneelstuk van Jean Anouilh. We staan op het weidse, krakkemik-kige toneel van Gebouw Palace, een betonnen theatertje in de Zomerhofstraat. Dit is de wereld, 9 x 9 meter houten vloer, met coulissen vol kabels voor de decors, ijzeren gewichten, lichtbakken, een hokje voor de souffleur, het gigantische doek dat net is opgehaald. De voorstelling is begonnen. Tegenover me staat Creon, mijn vader. Onze medespelers zijn er wel, maar in de schaduw. Alleen Creon en ik, Haemon, staan onverbrekkelijk bij elkaar. Ik verdedig Antigone, mijn geliefde, klaag mijn vader aan die haar moet doden omdat de wet dat zegt. Een tweegesprek op leven en dood. Ik zie de ontroering bij Creon, hoe de zwarte schmink onder zijn wimpers verschuift. Ik tril, niet van de zenuwen, maar van de ongelooflijke tekst die ik uitspreek en waarvan ik ieder woord geloof. De zwijgende zaal beneden ons, de volstreekte overgave aan ons spel: wij zijn wie we spelen, hier wordt geboren wat we ons voor altijd zullen herinneren.

Ik herken wat er gebeurt, ik beleef de toekomst, ik raak verloren in de tragedie die Antigone heet, ik verander, ben de ander, en tegelijk mezelf.

Haemon en Creon, de herkenning van een groots en meeslepend leven, vader, moeder, wereld, knekelhuis...

Het mooiste moment? Nee, één moment uit on-telbaar vele.

De herkenning van het geschikte moment

Kairos

Kairos, een halfgoddelijk wezen uit de Griekse mythologie, maakte geen deel uit van de bonte stoet aan goden, godinnen, demonen en helden die tijdens mijn schooltijd op het Erasmiaans de revue passeerde – ook in de mythologieboekjes uit die tijd wordt hij niet genoemd. Ik ontdekte hem tijdens een bezoek in 2002 aan het Benedictijner nonnenklooster in Trogir, vlakbij Split in Kroatië, waar ik met mijn echtgenote en kinderen een bejaarde oom was gaan opzoeken. In dat klooster bevindt zich een reliëf met afbeelding, naar een niet bewaard gebleven standbeeld van de Griekse beeldhouwer Lysippos uit de 4e eeuw voor Christus. Een opmerkelijke verschijning is het, met vleugels aan rug en voeten en een kapsel als van een hedendaagse punker: lange lok aan de voorkant, kaalgeschoren achterhoofd. De engel avant la lettre staat geconcentreerd gebogen over een weegschaal die hij op het lemmet van een mes laat balanceren. Voor tekst en uitleg kan men terecht bij de dichter Posidippos (3e eeuw voor Christus) die het beeld zelf aan het woord laat komen (in de Engelse vertaling op de site Trogironline.com):

door **IVAN BAAS**

OBSERVER:

- Where does the sculptor come from?
- What's his name?
- Who are you?
- Why do you walk on tiptoe?
- And the wings on your feet?
- Why do you clench the razor in your right hand?
- Why does the tuft of hair fall on your forehead?
- Why are you bald in the back?
- Why did the artist create you?

Als jongste zoon van Zeus is Kairos een kleinzoon van Chronos. Zij vertegenwoordigen twee gezichten van de tijd. Chronos staat voor de praktische tijd waarmee de wereld wordt ingericht, afspraken worden gemaakt en agenda's volgeschreven. De rebelse Kairos daarentegen staat voor een subjectieve beleving van de tijd, tijdloze momenten waarin verleden en heden als het ware versmelten tot een interval waarin ruimte ontstaat voor inzicht en bezinning, en inspiratie voor kansen en verandering. Wat mij aanspreekt in deze verbeelding van het visionaire moment is de lijfelijke aanwezigheid van een ander wezen, dat niet gestuurd, opgeleid of in de wieg gelegd is om een boodschap te verkondigen maar terloops je pad kruist. Het enige wat je hoeft te doen is het te herkennen en in staat te stellen zijn heilzame invloed te doen gelden. Laat je het passeren, dan raakt het voorgoed uit zicht.

Kreta

Bij het zien van het reliëf moest ik denken aan een gebeurtenis enige jaren daarvoor, op het eiland Kreta. Ik was daar met oud-klasgenoot Jan Schram en onze gezinnen tijdens de voorjaarsvakantie in het dorpje Mirtos aan de zuidkust, die dankzij de afwezigheid van zandstranden verrassend authentiek is gebleven. Onze kinderen waren in de leeftijd waarop vaders menen dat de tijd gekomen is hun kroost te winnen voor pappa's passies en het was dan ook een SNP Travelkids wandelreis geworden. Het bleek geen onverdeeld succes: al tijdens de eerste wandeling raakten wij hopeloos verdwaald. Ik zie daarvan de lol zelf altijd wel in, maar die gaat er snel af met een groep van 5-tot 10-jarigen die toch al liever bij het zwembad gebleven was. Het oordeel over mijn kwaliteiten als wandelgids was vernietigend, mijn echtgenote verwijt mij tot op de dag van vandaag dat ik de oorzaak ben van de wandelfobie van onze dochter.

Ook de daarop volgende dagen bleef mijn gedrag niet onbesproken: zo gaf ik wat al te nadrukkelijk uiting aan mijn ongenoegen in een restaurant waar men onze bestelling 'catch of the day' letterlijk had opgevat en een zeemonster van minstens 3 kilo werd binnengedragen –

KAIROS:

- From Sikyon.
- Lysippos.
- Kairos. I surmount everything.
- I am always in a hurry.
- I am quicker than the wind.
- To tell people I am sharper than the tip of the knife.
- Everybody who comes in front of me should grasp it.
- Who I overfly can never catch me again, no matter how he longs for it.
- To remind people, stranger! Because of that I am a moral to everybody in this hall.

met bijbehorend prijskaartje.

Na het wandeldebacle werden er enkele tochten geschrapd. Maar de meest avontuurlijke liet ik mij niet ontnemen: de Sarakinakloof, een heerlijke klauterpartij door een waterrijke gorge, gevoed door de eeuwige sneeuw van de Dikti. Het leek mij wijs de route tevoren te verkennen om alle mogelijke problemen in beeld te krijgen. Nog voor het ontbijt, in alle vroegte, reed ik met de auto naar het beginpunt, daar waar de bewoonde wereld ophoudt en het Diktimassief begint. Na een uurtje was ik aan het eind van de kloof, waar deze overgaat in een diep rivierdal. De tocht voldeed aan alle verwachtingen, lekker spannend met af en toe natte voeten en aan het einde een smal richeltje in de rots, boven een grote waterpoel. Moest lukken! Nu was het zaak naar de bovengelegen bosweg te komen. Ik speurde naar een paadje maar er was niets te zien. Het geduld van de wandelgroep taxerend besloot ik het dal niet verder te vervolgen maar meteen omhoog te lopen. Dat viel niet mee, het was steiler dan verwacht en de vegetatie bepaald niet kindvriendelijk. Na 10 minuten ploeteren en enige verwensingen bereikte ik de weg, met rood bezweet hoofd en bonzend hart.

Voor mij zag ik een man, zittend op een afgezaagde boomstam aan de andere kant van de weg. Heldere ogen in een verveerd, leeftijdloos gezicht, woeste haardos, waarschijnlijk een bosarbeider. Hij keek mij aan, maar bleef roerloos zitten en zei geen woord. Het enige wat bewoog was zijn rechterhand, waarmee hij zachtjes klopte op het gedeelte van de boomstam naast hem. Ik volgde zijn aanwijzing

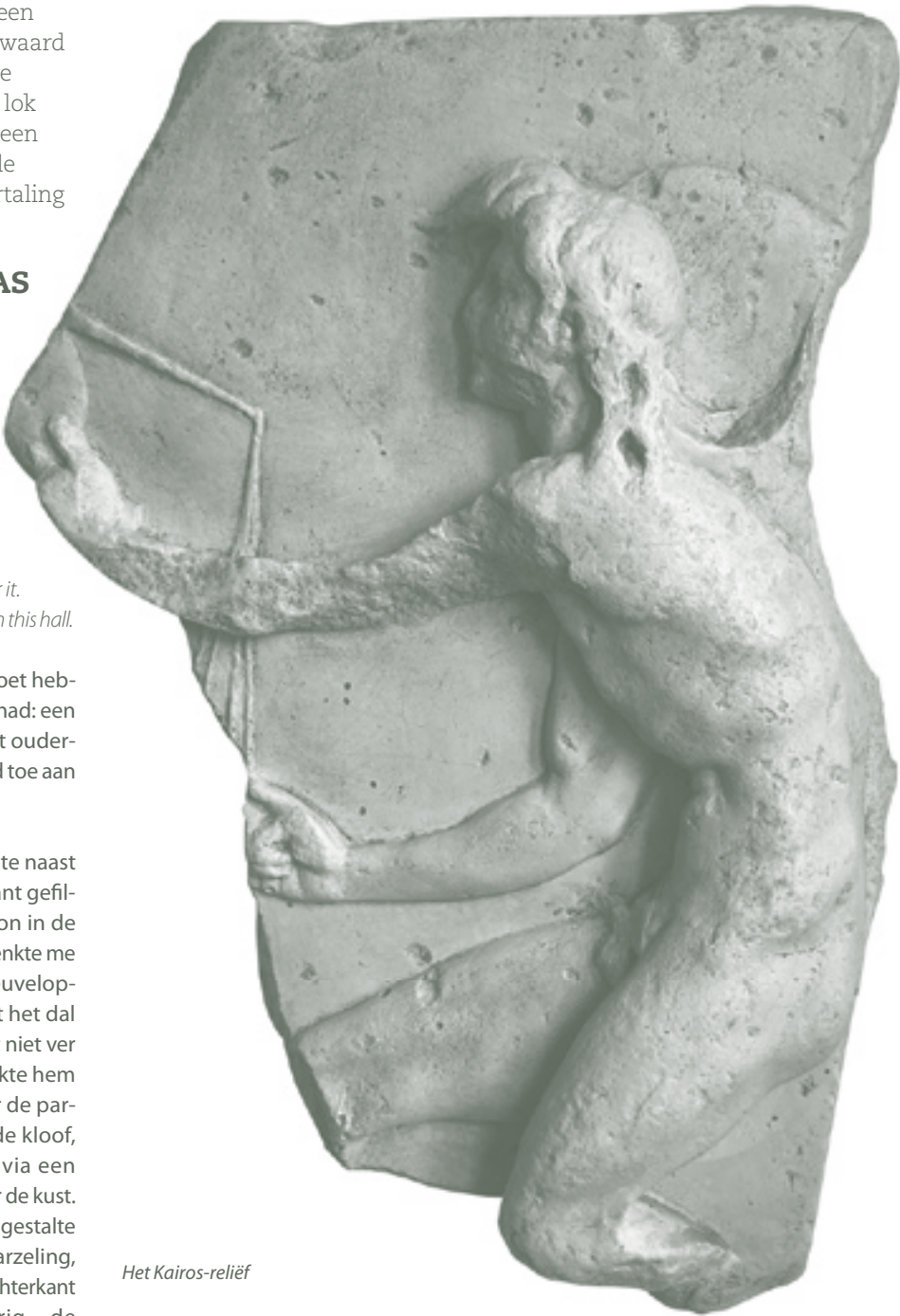
Het Kairos-reliëf

en ging naast hem zitten. Hij moet hebben begrepen wie hij voor zich had: een vader in de tropenjaren van het ouderschap, niet in beste vorm en hard toe aan een moment van bezinning.

Wij zaten daar een tijdje in stilte naast elkaar, de door de jonge aanplant gefilterde stralen van de ochtendzón in de rug. Toen stond de man op en wenkte me hem te volgen. Vijftig meter heuvelopwaarts wees hij me het pad dat het dal verbond met de weg; ik was net niet ver genoeg doorgelopen. Ik bedankte hem en liep terug over de weg naar de parkeerplaats aan het begin van de kloof, waar ik in de auto stapte en, via een bochtig parcours, terugreed naar de kust. Na een paar bochten zag ik een gestalte voor me waarin ik – na enige aarzeling, zijn hoofdbeharing was aan de achterkant aanmerkelijk minder weelderig – de Kretenzer herkende. Ik vroeg mij af hoe hij mij kon hebben ingehaald, maar bedacht dat de man het terrein natuurlijk op zijn duimpje kende en waarschijnlijk wat doorsteekjes had genomen. Voordat ik hem een lift kon aanbieden had hij de weg alweer verlaten, de diepte in, met een opmerkelijke lichtvoetigheid.

De kloofwandeling met de kinderen verliep zonder wanklank, waaruit ik de les getrokken heb dat de nabijheid van water een must is als je met jonge kinderen op stap gaat. Er was nog een heldenrol voor Jan die, in een uiterste poging om onze jongste veilig over het enge richeltje te krijgen, zelf naar beneden stortte. Met een klaterende plons verdween hij in het meertje, om daaruit vervolgens met de allure van een Griekse riviergod te herrijzen. Na dit mythische tafereel verlieten wij de kloof, het dal in, waar het paadje naar boven snel gevonden werd. De kinderen liepen ons vooruit en bovengekomen bleken ze met z'n allen op de boomstam te zitten.

In het klooster in Trogir waren replica's van het Kairos-reliëf te koop in alle soorten en maten. Een kloek exemplaar paste nog net in de koffer en hangt sindsdien bij ons in de hal. Om allen die het aanschouwen ontvankelijk te maken voor het 'Kairotische ogenblik'.

Het Kairos-reliëf

De Sarakinakloof op Kreta

Wie is hier nou gek?

Met het bereiken van de middelbare leeftijd heb ik geen enkele moeite gehad. Met vijftig worden ook niet. Dat was per slot van rekening het “nieuwe veertig”. Nog steeds middelbaar. Maar het besef dat ik dàt ook niet meer ben is iets waarmee ik mij nog niet kan verzoenen. Sinds mijn verjaardag vorige maand ben ik officieel toegetreden tot “de nieuwe generatie ouderen”. Reden tot dankbaarheid vinden velen want wees blij dat je oud mag worden. Ik heb het niet gevierd.

door **MARIELLE GISPEN-PRONK**

Eén jaartje is er maar bijgekomen doch de geldende wet is absoluut, meedogenloos en onverbiddelijk. Dat ene jaartje maakt alles uit. Het luidt een ander tijdperk in. Want opeens krijg ik korting bij het boeken van een treinticket. Vorig jaar niet. Een week geleden ook niet. Liefst had ik het volle pond betaald om te kunnen blijven wat ik vorige week nog was, moet ik weemoedig constateren. Leeftijd is niet subjectief en het nieuwe vijftig is volkomen illusoir.

Wat ook onvermijdelijk gepaard gaat met het ouder worden is de angst om iets ernstigs te gaan mankeren. Een klein steekje hier, een aanhoudend pijntje daar: het doet meteen het Ergste vermoeden. Steeds meer mensen in mijn omgeving krijgen te maken met het Ergste dus je vraagt je bezorgd af wanneer bij jou de bom gaat vallen.

Een van de weinige voordelen van het ouder worden is wel dat het je steeds minder uitmaakt wat anderen van je vinden. Dat wordt zo vaak gezegd; het is

vast troostend bedoeld. Je hoeft niet meer zo nodig door iedereen aardig gevonden te worden en je wordt een stuk selectiever in je vriendschappen. Dat mag dan zijn. Maar mij overkomt het nog al eens dat mensen een verkeerd beeld van mij hebben en dat ergert me. Ik kan er bijvoorbeeld slecht tegen als (vooral domme) mensen sarcastisch doen over mijn geestelijke vermogens. Of erger: als ze doen of ik gek ben.

Mijn taxichauffeur denkt dat. Een vaste ritprijs van 40 euro die ik al sinds jaar en dag bij hem betaal wordt verhoogd naar 80 euro. Om allerhande redenen kan hij het goedkope tarief niet meer aanhouden. Maar niet getreurd, hij wil zijn vaste klanten niet verliezen dus krijg ik een enorme korting. Voortaan betaal ik ‘slechts’ 60 euro voor exact dezelfde rit.

Van nature heb ik dan de neiging zoiets direct als een sympathieke geste op te vatten. En omdat ik zijn altruïstische motieven niet openlijk in twijfel durf te trekken, hoewel de korting niets anders is dan een

forse prijsstijging, laat ik het er maar bij zitten en bedank hem vriendelijk voor dit ruimhartige gebaar. Als je wordt behandeld als simpel en goedgelovig dan laat je je blijkbaar ook behandelen als simpel en goedgelovig.

Een ander voorbeeld om het toe te lichten.

Ik moest een pakket versturen naar Tokyo. Met spoed. Een gerenommeerd bedrijf dat zichzelf aanpreest als, “Marktleider in op maat gemaakte logistieke dienstverlening met innovatieve technologie en een team van gepassioneerde experts” wilde deze taak wel op zich nemen.

Vijf weken later was het pakket nog niet afgeleverd. Bij telefonische navraag kon een vriendelijke mevrouw mij vertellen dat er iets niet goed was gegaan. Ze verbond mij voor de verdere afhandeling door met een collega die als ervaren en deskundig te boek stond.

(verveelde mannenstem): **“U hebt ons een pakket laten versturen. Naar Tokyo, China.”**

“Nee. Japan.”

“Eh, juist ja. (geprikkel). **“En het verhaal?”**

(Ik nu ook geprikkeld).

“Het verhaal?

Nou dat pakket is niet aangekomen.”

“Hoe komt u daarbij?”

Die vraag, op zo’n afgemeten toon gesteld, stemt mij dan uitermate wrevelig. Je zou wel willen antwoorden: hoe ik daarbij kom? Ik heb een grote duim en daar zuig ik graag uit.

“Er is iets fout gegaan met de verzending, zei uw collega. ”

“Dat is een aannname, mevrouw.”

“Een aanname? Ik zeg net: die informatie kreeg ik van uw collega. Zij zal die toch ergens hebben kunnen terugvinden?”

“Jaaaaa, dat kunt u nou wel beweren maar dat zijn uw woorden.”

“Dan luistert u dat gesprek toch af? Alle gesprekken worden opgenomen voor kwaliteits- en trainingsdoeleinden, heb ik begrepen.”

(zwaar geprikkeld) **“Daar worden die gesprekken nou juist niet voor opgenomen, mevrouw. Maar mag ik uw code? (... ..)**

Ik zie in ons systeem dat het pakket is afgeleverd.”

“O ja? Waar dan?”

“In Chiba.”

“Chiba?”

“Dat zeg ik.”

“Maar Chiba is een andere stad.”

“Hoe komt u daarbij?”

Je hebt het idee met een onnozele te maken te hebben die op zijn beurt denkt dat ik onnozel ben. Het heeft nog lang geduurd voordat het pakket werd vrijgegeven. Het lag bij de Japanse douane...

...In Chiba.
...Of in China.

En neem nou die reclames die de indruk wekken dat de kijker gek en goedgelovig is. Je wordt al helemaal dol van die belachelijke hoeveelheid kookprogramma’s op de televisie! Maar waarom moet ik, tijdens het koken of onder het eten, getrakteerd worden op de aanblik van zo’n zompig inlegkruisje dat - zo wordt het aangeboden - nare geurtjes tegen gaat en je vaginale flora respecteert. Wie verzint zoiets.

Ik sluit niet uit dat het thuisfront ook in een complot zit om mij langzaamaan gek te laten verklaren...

Mijn zoon, die in Tokyo studeert, kwam laatst een paar weken naar Nederland. Daar keek ik zeer naar uit omdat de informatiestroom vanuit het verre Azië door het tijdsverschil doorgaans vrij gebrekkig is. Bovendien houden zijn appjes vaak niet meer in dan wat eenlettergrepige antwoorden, in het gunstigste geval gelardeerd met een of twee emojis die ik zonder, maar ook met bril niet kan lezen of die ik niet begrijp. En die mij dus niet veel wijzer maken over zijn wel en wee.

Maar hoera, ik kreeg hem eventjes thuis dus je spreekt je kind weer eens. Hoe leuk is dat. Dacht ik. Met zijn slaap- en waakritme maakte dat de facto nauwelijks verschil: overdag in bed en ‘s nachts op pad. Net zo vervelend was het dat hij na zijn nachtelijke bedrijvigheden bij thuiskomst vergat het alarm erop te zetten. Als ik hem daarover aansprak ontkende hij steevast dat hij het was vergeten.

De vijfde achtereenvolgende keer was ik het zat. Hij bleef ontkennen.

“Mam, ik heb het erop gezet. Ik weet het zeker. Je zal het er zelf weer hebben afgehaald.”

“Ga jij nou doen of ik niet ze niet helemaal op een rijtje heb?”

“Ik zeg alleen dat ik het erop heb gezet. Sterker nog, ik ben terug gelopen om op de display te kijken of het alarm aan stond en dat was ook zo!”

“Het stond NIET aan.”

“Nou dan zullen de kaboutertjes het wel gedaan hebben, hè”, was zijn genadeloze repliek.

Hij is twee koppen boven me uitgegroeid dus ik kijk wel uit om de zaak verder op de spits te drijven. De rest is gauw verteld. Ik besloot hem bij de eerstvolgende gelegenheid een koekje van eigen deeg te geven. Dat moment diende zich meteen aan. Hij zou de hond uitlaten en ik zou wat broodjes voor hem klaar zetten.

Bij terugkomst:

“Heb je nog broodjes voor me gesmeerd?”

“Jazeker, een groot bord vol.”

“Waar dan?”

“Daar, op tafel.”

“Ik zie helemaal geen broodjes.”

“Ik heb ze toch echt op de keukentafel gezet. Ik weet het zeker.”

“Op een andere tafel misschien?”

“Nee, ik ben nog terug gelopen om te kijken of ik ze op de keukentafel heb gezet en dat was ook zo.

Maar als jij zegt dat het er niet staat dan zullen de kaboutertjes ze wel hebben meegenomen, hè?”

Ja! Wie is hier nou gek ...

Het Erasmiaanste kantoor!

Scheer Sanders

advocaten

www.scheer.nl

De eerste kus

In mijn generatie vond rector Endenburg seksuele voorlichting pas vanaf de derde klas nodig omdat hij wist dat zijn leerlingen er dán aan toe waren. Wat mij betreft had hij gelijk. Sweet fifteen and never been kissed.

Bondsavond 1965. De mooiste? In elk geval de meest memorabele. Ik deed de kostuums en het souffleren voor ‘Cox and Box’. Een komische éénakter-opera van Burnand & Sullivan. Gezongen door Rudolf van den Berg en Robert Cats, geregisseerd door docent Alexander met aan de piano Lex Kamminga. Rudolf, Robert en Lex, drie aantrekkelijke donkerharige ‘mannen’, want ten minste twee jaar ouder dan ik.

Het werd een groot succes. Goede zangers met niet langer de baard in de keel en virtuoos pianospel. Na afloop ruimde ik in de kleedkamer de rekwisieten op. Eén van de donkere mannen kwam binnen, zei: ‘Hallo’- alsof ik hem nog niet kende - liep op mij af en gaf mij de eerste kus. Op de wang weliswaar maar het was de eerste en hij is nooit vergeten.

ANNELIES PENNING

Annelies Penning, met docent Alexander en Lex Kamminga.

Backhuys

Het is 1971. Ik zit in de 2e klas. Backhuys geeft biologie. Een klasgenoot tekent op het schoolbord een dwarsdoorsnede van een bloem. Het bevalt Backhuys niet. Hij zegt op ijskoude toon tegen de leerling die nog steeds bij het schoolbord staat : “Hoe noem je melk die bedorven is ?”. De leerling antwoordt schoorvoetend: “Geschift, mijnheer”. “Ja”, zegt Backhuys “dat ben jij dust!”. In de klas wordt gelachen. Terwijl de klasgenoot bedremmeld terug gaat naar zijn plek maak ik mezelf zo klein en onopvallend mogelijk. Als ik maar niet de volgende ben die voor gek wordt gezet voor de klas! Sommigen laten merken de vileine opmerkingen te waarderen. Maar ik ben bang voor Backhuys’ scherpe tong. Jaren later zie ik pas in dat wij klassieke rollen speelden. De intimiderende gezagsdrager, de vleiers, het slachtoffer en de zwijgende toeschouwers. Zomaar een gewone schooldag in 1971.

NELLEKE KV

Gabber

Ik ben 13. Hij zit een jaar hoger. Een nadeel: hij houdt van gabbermuziek. En dat terwijl ik in Spijkenisse woon, als enige van school, en mijn best doe om de Aussie-trainingspakken te omzeilen.

In de pauze ontmoet ik hem. Dan lopen we naar de Nieuwe Binnenweg, naar Midtown records, waar DJ Paul achter de draaitafel staat. Jawel, DJ Paul Elstak. Een grote man, met een zwarte capuchontrui met een enge teddybeer erop. “Dat is Forze beer”. Ik ben toch onder de indruk. Op de lokale radio vraagt hij een nummer voor me aan. *Loving you* van de Carpenters. Maar dan in gabberversie. Dit is toch niet helemaal wat ik me van romantiek had voorgesteld.

Op het schoolfeest in het Maastheater zoenen we voor het eerst. Uit de boxen klinkt *Purple Rain*. Van Prince. Het bestaat toch.

EVA BROUWER

DJ Paul Elstak

Klasse avond

“Het wordt vast leuk”, stond op de uitnodiging. Het betrof een avond voor leerlingen van 3a. Een roedel vijftienjarigen werd om 19.30 uur verwacht op een chique locatie in Kralingen. Het gerucht ging dat er sterke drank zou zijn.

Na een aarzelend begin kwam de klassenavond op gang. Volgens goed gebruik werd wat geschuifeld op de zwoele tonen van een Franse ijsbreker. Konden Jane & Serge bij voorgaande gelegenheden de aandacht van de pubers moeiteloos vasthouden, ditmaal moesten zij het afleggen tegen de roep van Freddy Heineken.

Een uur en twee glazen later vond ik mezelf terug in de hal, op een mooie maar ongemakkelijke stoel, bijkomend van mijn offer aan Bacchus. Voorzichtig probeerde ik weer in beweging te komen. Ik wipte van de ene stoelpoot op de andere, totdat een van de vier poten het begaf. Terwijl ik verwoede pogingen deed het slachtoffer te reanimeren, kwamen de gastvrouw en haar moeder, opgeschrikt door de herrie in de hal, poolshoogte nemen.

Beiden hadden direct in de gaten wat zich had afgespeeld. Snel zocht in mijn jas. Vóór ik mijn vlucht had ingezet, klonken geruststellende woorden van de vrouw des huizes: “Het geeft niet. Het is antiek”.

LEEN B.

Mijn mooiste schoolfeest

Waarschijnlijk was het de Kerstbondsavond van 1971. Ik was praeses en had de Golden Ballroom van Hilton gehuurd. Hoogtepunt was het optreden van Earth & Fire met Jerney Kaagman. Zij scoorden de een na de andere Top-40 hit. Voor het Erasmiaans een bijzondere keuze, maar ook bij ons was na 1968 veel veranderd. De rector had al verscheidene ongeruste ouders aan de lijn gekregen en mij op het hart gedrukt dat alles ordelijk moest verlopen. Onze belangrijkste zorg was de band. Het management had ons precies voorgeschreven hoe de bandleden het wilden hebben en met name Jerney

stelde nogal wat eisen. Uiteraard waren ze te laat en ook het opstellen van de instrumenten duurde lang. Ik klopte bescheiden op de deur van haar kleedkamer en vroeg of zij kon beginnen. De deur zwaaide open en daar stond Nederlands mooiste popzangeres in haar vermaarde zwartleren catsuit en...ze lachte naar mij. Ik zal het nooit meer vergeten.

KLAAS TASELAAR

Socrates

Wat ik, achteraf bekeken, aan mijn klassieke opvoeding heb? Daar denk ik wel eens over na, als ik op de pont naar Noord sta, op weg om met mijn laaggeletterden te gaan lezen en schrijven. Of 's avonds op de fiets naar een bibliotheek in de Bijlmer voor een socratische dialoog over "onafhankelijkheid" of "zwarte piet".

Was de vraag geweest wat ik achteraf aan al dat Engels heb gehad, dan was het antwoord eenvoudig. Een enkele keer ga ik middageten bij de Breakfast Club. Ik wacht bij het bord "please wait to be seated" tot een jonge vrouw komt aanwaaien die me vriendelijk aankijkt. "Heb je een plekje voor me?", vraag ik. Zij: "English, please?"

Zonder meneer Van Gent was ik op mijn broodtrommeltje aangewezen.

Maar mijn Grieks?

Naar het afscheids etentje van een taalgroep voor expats had ik de Apologia van Plato meegenomen. Iro, civiel ingenieur uit Griekenland, zou me er een stukje uit voorlezen. Na het toetje dwalen haar ogen een paar minuten over de laatste zinnen, dan haalt ze adem en begint. De dode taal komt tot leven, de zinnen krijgen klank en melodie. Ik kan de laatste woorden van Socrates bijna woord voor woord verstaan: "Ik ga om te sterven, jullie om te leven. Wat het betere lot is, mag de god weten".

Maakt die ervaring al die uren Grieks achteraf de moeite waard?

Voor mij wel.

ROELOF LANGMAN

VdB

Vrijdagmiddag 7e uur. Klassieke geschiedenis. Van der Blom. Mijn achterbuurman is in slaap gevallen. De rest doet huiswerk of kijkt uit het raam. VdB doet alsof hij dat niet merkt en praat gewoon door. Over Erasmus.

Ik vind het eigenlijk best interessant. Braafste jongetje van de klas? Wat jammer dat we nooit echt iets geleerd hebben over Erasmus. En vdB heeft het alleen maar over de sokkel van het standbeeld van onze naamgever. Naamgever? Hij heeft nooit bij ons op school gezeten! Terwijl onze alma mater toch al bijna 150 jaar bestond toen hij geboren werd.

Straks studeer ik af bij het Erasmiaans. En weet eigenlijk nog niets over Zijn gedachtengoed. Of hoe de school Zijn naam heeft gekregen [dat is illegaal gebeurd, red.]. Als ik later tijd heb zal ik toch eens wat meer over Hem gaan opzoeken...

SANDER
6B 1976

lid worden?

Lid worden? Dat betekent twee keer per jaar een Tolle belege op de mat met artikelen over het Erasmiaans, in verleden en heden. Semper Floreat organiseert jaarlijks diverse evenementen en elke vijf jaar een reünie.

Het lidmaatschap kost 15 euro per jaar, voor studenten 10 euro (maximaal vijf jaar). Aanmelden voor het lidmaatschap kan via e-mail en via de gewone post. Vermeld in uw e-mail uw volledige naam, adres, uw jaar van eindexamen en uw telefoonnummer. U kunt uw mail sturen naar Leentfaar@erasmiaans.nl

Ondergetekende geeft zich tot wederopzegging op als lid van Semper Floreat:

Naam:

Adres:

Postcode: Woonplaats:

Telefoon: E-mail:

Eindexamenjaar:

Handtekening:
Graag opsturen naar: Semper Floreat, p/a Wytemaweg 25, 3015 CN Rotterdam

CONCLUSION

DARE TO BE DIFFERENT

VIND BIJ ONS DE BAAN DIE BIJ JOU PAST

KLAAR VOOR EEN NIEUWE UITDAGING?

Stroomt er digitaal bloed door je aderen? En werk jij graag mee aan innovatieve oplossingen voor IT- en business transformatievraagstukken van vandaag en morgen, voor én met opdrachtgevers? Informeer dan naar jouw carrière-mogelijkheden bij Conclusion. Onze 22 bedrijven hebben uitdagingen binnen diverse expertises én niveau's, dus ook voor jou. Neem contact met ons op via recruitment@conclusion.nl, bel gerust naar 030-2193800 of bekijk onze vacatures op www.werkenbijconclusion.nl.

AAN JOU DE KEUZE!

Wij zijn Conclusion. Dé multidisciplinaire dienstverlener op het vlak van Business Transformatie en IT Services. Met 22 bedrijven zijn wij er voor startups, groeiers en gevestigde namen. Een passie voor business en digitalisering is wat ons bindt en waar we goed in zijn. Samen met ruim 1.400 bevlogen vakspecialisten werken wij aan uiteenlopende projecten en zijn wij dagelijks bezig om problemen op te lossen en nieuwe kansen te verzilveren. Gedreven door ons motto: Business Done Differently.